

Ιωάννης-Παναγιώτης Αμπελάς

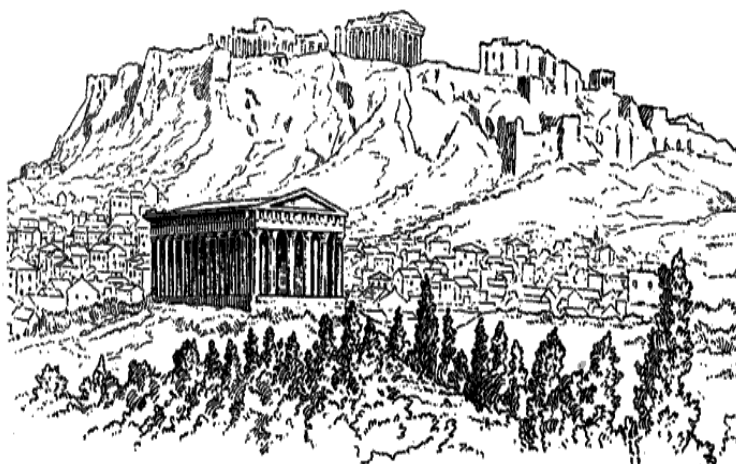
Αρχαία Ελληνικά

Ομάδα Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών

Σπουδών Β' Λυκείου

Ρητορικά Κείμενα: Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου

Ἐν Βουλῇ Μαντιθέῳ δοκιμαζομένῳ ἀπολογία

Ερμηνευτικές Σημειώσεις - Επισημάνσεις

Παράλληλα Κείμενα - Ασκήσεις

Αναθεωρημένη

Έκδοση 2024

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

Για το μάθημα της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας της Ομάδας Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών Β΄ Λυκείου μπορείς να αναζητήσεις υποστηρικτικό υλικό στην παρακάτω ηλεκτρονική διεύθυνση (δεν απαιτούνται κωδικοί):

<https://eclass03.sch.gr/courses/5012017115/>

ή να σαρώσεις το QR απευθείας.

Αυτό το έργο © 2024 του Ιωάννη Παναγιώτη Αμπελά έχει άδεια χρήσης. Για να δείτε ένα αντίγραφο αυτής της άδειας, επισκεφθείτε τη διεύθυνση

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Σημείωση: Οι προτεινόμενες Ερωτήσεις - Παρατηρήσεις περιλαμβάνουν και Θέματα από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο-ΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-arxiki-selida>). Ο Ι.Π. Αμπελάς είχε τον συντονισμό και την ευθύνη της επιστημονικής ομάδας των Θεματοδοτών που εκπόνησαν τα Θέματα για το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών ΓΕΛ.

Περιεχόμενα

ΕΝ ΒΟΥΛΗΙ ΜΑΝΤΙΘΕΩΙ ΔΟΚΙΜΑΖΟΜΕΝΩΙ ΑΠΟΛΟΓΙΑ	5
1-3 Ο Μαντίθεος ελπίζει στην έγκριση της βουλευτικής εκλογής – Το κατηγορητήριο	14
Ερμηνευτικές επισημάνσεις.....	14
Ερωτήσεις - Παρατηρήσεις Λυσίας, <i>Ὑπὲρ Μαντιθέου</i> , §§1-3.....	19
4-8 Η αναίρεση της κατηγορίας	22
Ερμηνευτικές επισημάνσεις.....	22
Ερωτήσεις - Παρατηρήσεις Λυσίας, <i>Ὑπὲρ Μαντιθέου</i> , §§4-6.....	29
Ερωτήσεις - Παρατηρήσεις Λυσίας, <i>Ὑπὲρ Μαντιθέου</i> , §§7-8.....	33
9 Ο Μαντίθεος θα απολογηθεί σύντομα για όλη του τη ζωή	37
Ερμηνευτικές επισημάνσεις.....	37
Ερωτήσεις - Παρατηρήσεις Λυσίας, <i>Ὑπὲρ Μαντιθέου</i> §§8-9.....	38
10 Η συμπεριφορά του Μαντιθέου στην ιδιωτική του ζωή	42
Ερμηνευτικές επισημάνσεις.....	42
11-12 Η συμπεριφορά του Μαντιθέου στη δημόσια του ζωή	43
Ερμηνευτικές επισημάνσεις.....	43
Ερωτήσεις - Παρατηρήσεις Λυσίας, <i>Ὑπὲρ Μαντιθέου</i> , §§10-11	44
Ερωτήσεις - Παρατηρήσεις Λυσίας, <i>Ὑπὲρ Μαντιθέου</i> , §§11-12.....	48
13 Πρόταση του Μαντιθέου να πολεμήσει ως οπλίτης	51
Ερμηνευτικές Επισημάνσεις	51
Ερωτήσεις - Παρατηρήσεις Λυσίας, <i>Ὑπὲρ Μαντιθέου</i> , §§12-13	53
Λυσίας, <i>Κατὰ Ἀλκιβιάδου λιποταξίου</i> , §§9-11	54
18-19 Το κριτήριο αξιολόγησης του πολίτη	57
Ερμηνευτικές Επισημάνσεις	57
Ερωτήσεις - Παρατηρήσεις Λυσίας, <i>Ὑπὲρ Μαντιθέου</i> , §§18-19	61

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλόλογος

20-21 Ο σκοπός της πρώτης αγόρευσης του Μαντιθέου και το κίνητρο ενασχόλησης του με τα κοινά.....65

Ερμηνευτικές Επισημάνσεις65

Ερωτήσεις - Παρατηρήσεις Λυσίας, *Ὑπὲρ Μαντιθέου*, §§19-2167

Γενικές Επισημάνσεις.....71

Ενδεικτική Βιβλιογραφία72

ΕΝ ΒΟΥΛΗΙ ΜΑΝΤΙΘΕΩΙ ΔΟΚΙΜΑΖΟΜΕΝΩΙ ΑΠΟΛΟΓΙΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ	Ενδεικτική νεοελληνική απόδοση
Προοίμιον 1. Εἰ μὴ συνήδη, ᾧ βουλή, τοῖς κατηγόροις βουλομένοις ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, πολλὴν ἂν αὐτοῖς χάριν εἶχον ταύτης τῆς κατηγορίας· ἡγοῦμαι γὰρ τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις τούτους εἶναι μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίους, οἵτινες ἂν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστῆναι. 2. Ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἐμαντῶ πιστεύω, ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδὰν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι. 3. Ἀξιῶ δέ, ᾧ βουλή, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ὥς εὖνους εἶμι τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὥς ἡνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μηδέν πῶ μοι πλεόν εἶναι· ἐὰν δὲ φαίνωμαι <καὶ> τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκῶς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ [παρὰ] τοὺς λόγους	Αν δεν γνώριζα καλά, κύριοι βουλευτές, ὅτι οι κατήγοροι με κάθε τρόπο θέλουν να με βλάπτουν, μεγάλη ευγνωμοσύνη θα τους χρωστούσα γι' αυτή την κατηγορία· γιατί νομίζω ὅτι, για ὅσους ἔχουν συκοφαντηθεῖ ἀδίκᾳ, αὐτοί (δηλ. οι κατήγοροι) εἶναι αἰτίοι πολὺ μεγάλων ωφελειῶν, οι οποίοι (κατήγοροι) τυχόν τους ἀναγκάζουν να λογοδοτήσουν για τις πράξεις της ζωῆς τους. Γιατί ἐγὼ ἔχω τόση πολλή πίστη στον εαυτό μου, ὥστε ἐλπίζω και αν κάποιος κατὰ τύχη φέρεται ἀσχημα (ἢ ἐχθρικᾶ) σε μένα, ὅταν μ' ἀκούσει να μιλῶ για τις πράξεις (μου), ὅτι θα ἀλλάξει αὐτός γνώμη και πολὺ καλύτερο ὅτι θα με θεωρήσει στο μέλλον. Ἐχω λοιπόν την ἀξίωση, κύριοι βουλευτές, αν σε εσάς μόνο αὐτό ἀποδείξω, ὅτι δηλαδή διάκειμαι φιλικᾶ πρὸς το παρόν πολίτευμα και ὅτι ἔχω ἀναγκαστεῖ να μετέχω στους ἰδίους με εσάς κινδύνους, να μην ὑπάρχει κάποια ωφέλεια πια σε μένα· εἰάν ὁμως ἀποδειχθῶ ὅτι και σχετικᾶ με τα υπόλοιπα ἔχω ζήσει με μέτρο και πολὺ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

τοὺς τῶν ἐχθρῶν, δέομαι ὑμῶν
ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ
ἡγεῖσθαι χείρους εἶναι. Πρῶτον
δὲ ἀποδείξω ὥς οὐκ ἔππευον οὐδ'
ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα,
οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε
πολιτείας.

Διήγησις - Ἀπόδειξις

4. Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἐν
Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὥς
Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ
δισπασμένους ἐξέπεμψε, καὶ
οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων
<ἐπεδημοῦμεν> οὔτε
μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ'
ἦλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς
τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον
πένθ' ἡμέραις.

5. Καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς
τοιοῦτον καιρὸν ἀφικμένους
ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν
ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι
φαίνονται τοιαύτην γνώμην
ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς
ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν
ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς
πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἡτίμαζον

διαφορετικά ἀπ' τῆς φήμης καὶ σ' ἀντίθεση
με τοὺς ισχυρισμοὺς τῶν ἐχθρῶν (μου),
σας παρακαλῶ νὰ ἐγκρίνετε τὴν ἐκλογή
μου ἀπ' τῆς μιᾶς καὶ ἀπ' τῆς ἄλλης νὰ
θεωρεῖτε αὐτοὺς ὅτι εἶναι κακοήθεις.
Πρῶτα λοιπὸν θὰ ἀποδείξω ὅτι δὲν
υπηρετοῦσα ὡς ἱππέας, οὔτε ἦμουν στὴν
πατρίδα ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῶν
Τριάκοντα, οὔτε συμμετείχα στὸ τότε
καθεστῶς.

Ὁ πατέρας (μας) δηλαδὴ πρὶν ἀπὸ τὴν
καταστροφὴν στὸν Ἑλλησπόντο κοντά
στὸν Σάτυρο μας ἐστείλε τὸν βασιλιά
στὸν Πόντο γιὰ νὰ ζήσουμε, καὶ οὔτε
ὅταν γκρεμίζονταν τὰ τεῖχη, ζούσαμε
στὴν πατρίδα οὔτε ὅταν ἀλλάζε το
πολίτευμα, ἀλλὰ ἦρθαμε (στὴν Ἀθήνα)
πέντε μέρες πρωτύτερα, πρὶν
ἐπιστρέψουν ἀπ' τὴν ἐξορία στὸν
Πειραιᾶ αὐτοὶ ἀπ' τὴν Φυλὴ (δηλ. οἱ
δημοκρατικοί).

Καὶ πράγματι οὔτε ἐμεῖς ἦταν λογικὸ
ἐπειδὴ εἴχαμε φτάσει σὲ τέτοια χρονικὴ
στιγμὴ νὰ ἐπιθυμοῦμε νὰ μετέχουμε σὲ
ξένους κινδύνους, οὔτε ἐκεῖνοι
φαίνονταν νὰ εἴχαν τέτοια ἀποψη
(πρόθεση), ὥστε καὶ σ' ἐκείνους ποὺ
ἦταν μακριὰ ἀπ' τὴν πατρίδα καὶ σ'
ὅσους δὲν διέπρατταν κανένα ἀδίκημα
νὰ παρέχουν ἀξιώματα στὴ διοίκηση τῆς
πολιτείας, ἀλλὰ περισσότερο στερούσαν

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον.

6. Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἱππεύσαντας σκοπεῖν εὖηθές ἐστιν· ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἱππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν. Ἐκεῖνος δ' ἐστὶν ἔλεγχος μέγιστος· ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε, ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἱππεύσαντας, ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξῃτε παρ' αὐτῶν.

7. Ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν οὔτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίκοις οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα. Καίτοι πᾶσι ῥάδιον τοῦτο γινῶναι, ὅτι ἀναγκαῖον ἦν τοῖς φυλάρχοις, εἰ μὴ ἀποδείξειαν τοὺς ἔχοντας τὰς καταστάσεις, αὐτοῖς ζημιοῦσθαι. Ὡστε πολὺ ἂν δικαιότερον ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις πιστεύοιτε· ἐκ μὲν γὰρ τούτων ῥάδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῷ

τα πολιτικά δικαιώματα ἀκόμα και ἀπ' αὐτοὺς που συνεργάστηκαν (μαζί τους) για την κατάλυση της δημοκρατίας.

Κι ἔπειτα ἀπ' την πινακίδα βέβαια να ἐξετάζει (κανείς) αὐτοὺς που υπηρέτησαν στο ἱππικό εἶναι ἀνόητο· γιατί σ' αὐτὴν πολλοὶ ἀφ' ενός ἀπὸ αὐτοὺς που παραδέχονταν ὅτι ἦταν ἱππεῖς, δεν εἶναι καταχωρημένοι μέσα, ἀφ' ἐτέρου μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς που ζοῦσαν μακριὰ ἀπ' την πατρίδα, εἶναι καταγεγραμμένοι. Ἀλλὰ ἡ πιο μεγάλη ἀπόδειξη εἶναι ἡ ἐξῆς· ὅταν δηλαδή ἐπιστρέψατε ἀπ' την ἐξορία, αποφασίσατε οἱ φύλαρχοι να σας παραδώσουν κατάλογο των ἱππέων για να εἰσπράξετε πίσω το ἐπίδομα ἀπ' αὐτοὺς.

Για μένα κανεῖς λοιπὸν δεν θα μπορούσε να ἀποδείξει οὔτε ὅτι ἀναγράφηκα (στον κατάλογο) ἀπὸ τους φυλάρχους, οὔτε ὅτι παραδόθηκα στους συνηγόρους του Δημοσίου, οὔτε ὅτι εἰσέπραξα ἐπίδομα. Και ὅμως ὅλοι εἶναι εὐκόλο να καταλάβουν αὐτό, ὅτι δηλαδή ἦταν ἀναπόφευκτο για τους φυλάρχους, εἴαν δεν φανέρωναν αὐτοὺς που εἶχαν πάρει τα ἐπιδόματα, να τιμωρηθοῦν οἱ ἴδιοι. Ἐπομένως, πολὺ πιο δικαιολογημένα μπορεῖτε να πιστεύετε σ' ἐκείνους τους καταλόγους παρά σ' αὐτές· γιατί ἀπ' αὐτές (τις πινακίδες)

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

βουλομένῳ, ἐν ἐκείνοις δὲ τοὺς
ἰππεύσαντας ἀναγκαῖον ἦν ὑπὸ
τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι.

ἦταν εύκολο να διαγραφεί σ' όποιον
ήθελε, ενώ σ' εκείνους (τους
καταλόγους) όσοι υπηρέτησαν στο
ιππικό ήταν αναπόφευκτο από τους
φυλάρχους να αναγραφούν.

8. Ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν
οὗτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν
φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα
τοῖς συνδίκοις οὔτε κατάστασιν
καταβαλόντα. Καίτοι πᾶσι
ῥάδιον τοῦτο γνῶναι, ὅτι
ἀναγκαῖον ἦν τοῖς φυλάρχοις, εἰ
μὴ ἀποδείξειαν τοὺς ἔχοντας τὰς
καταστάσεις, αὐτοῖς ζημιοῦσθαι.
Ὡστε πολὺν ἂν δικαιότερον
ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις
πιστεύοιτε· ἐκ μὲν γὰρ τούτων
ῥάδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῷ
βουλομένῳ, ἐν ἐκείνοις δὲ τοὺς
ἰππεύσαντας ἀναγκαῖον ἦν ὑπὸ
τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι.

Για μένα κανείς λοιπόν δεν θα μπορούσε
να αποδείξει ούτε ότι αναγράφηκα
(στον κατάλογο) από τους φυλάρχους,
ούτε ότι παραδόθηκα στους
συνηγόρους του Δημοσίου, ούτε ότι
εισέπραξα επίδομα. Και όμως όλοι είναι
εύκολο να καταλάβουν αυτό, ότι δηλαδή
ήταν αναπόφευκτο για τους φυλάρχους,
εάν δεν φανέρωναν αυτούς που είχαν
πάρει τα επιδόματα, να τιμωρηθούν οι
ίδιοι. Επομένως, πολύ πιο
δικαιολογημένα μπορείτε να πιστεύετε
σ' εκείνους τους καταλόγους παρά σ'
αυτές· γιατί απ' αυτές (τις πινακίδες)
ήταν εύκολο να διαγραφεί σ' όποιον
ήθελε, ενώ σ' εκείνους (τους
καταλόγους) όσοι υπηρέτησαν στο
ιππικό ήταν αναπόφευκτο από τους
φυλάρχους να αναγραφούν.

9. Ἔτι δέ, ὦ βουλή, εἴπερ ἵππευσα,
οὐκ ἂν ἦν ἔξαρνος ὥς δεινόν τι
πεποιηκώς, ἀλλ' ἡξίουں,
ἀποδείξας ὥς οὐδεὶς ὑπ' ἐμοῦ τῶν
πολιτῶν κακῶς πέπονθε,
δοκιμάζεσθαι. Ὅρῳ δὲ καὶ ὑμᾶς
ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ

Επιπλέον, κύριοι βουλευτές, εάν
υπηρέτησα στο ιππικό, δεν θα το
αρνιόμουν επίμονα σαν να είχα πράξει
κάτι κακό, αλλά θα απαιτούσα, αν
αποδείκνυα ότι κανέννας από τους
συμπολίτες μου δεν έχει κακοποιηθεί
από εμένα, να εγκρίνετε την εκλογή μου.
Βλέπω μάλιστα ότι και εσείς αυτή τη

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

πολλοὺς μὲν τῶν τότε
ἵππευσάντων βουλευόντας,
πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγοὺς
καὶ ἱππάρχους
κεχειροτονημένους. Ὡστε μηδὲν
δι' ἄλλο με ἡγείσθε ταύτην
ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἢ ὅτι
περιφανῶς ἐτόλμησάν μου
καταψεύσασθαι. Ἀνάβηθι δέ μοι
καὶ μαρτύρησον.

10. Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς
αἰτίας οὐκ οἶδ' ὅ τι δεῖ πλείω
λέγειν· δοκεῖ δέ μοι, ὦ βουλή, ἐν
μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ
αὐτῶν μόνων τῶν
κατηγορημένων προσήκειν
ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς
δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς
τοῦ βίου λόγον διδόναι. Δέομαι
οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας
ἀκροάσασθαι μου. Ποιήσομαι δὲ
τὴν ἀπολογίαν ὥς ἂν δύνωμαι διὰ
βραχυτάτων.

11. Ἐγὼ γὰρ πρῶτον μὲν οὐσίας
μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης
διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ
πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως, δύο
μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδοὺς
τριάκοντα μνᾶς ἑκάτερα, πρὸς
τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνειμάμην
ὥστ' ἐκείνον πλέον ὁμολογεῖν

γνώμη ἔχετε, καὶ ὅτι πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς
που τότε υπηρέτησαν στο ἱππικό εἶναι
βουλευτές καὶ ὅτι πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς
στρατηγοὶ καὶ ἱππάρχοι ἔχουν εκλεγεί με
χειροτονία. Επομένως, για κανέναν ἄλλο
λόγο μη νομίζετε ὅτι ἐγὼ κάνω αὐτή την
ἀπολογία, παρὰ ἐπειδὴ ολοφάνερα
τόλμησαν να πουν ψεύδη ἐναντίον μου.
Ανέβα λοιπόν για χάρη μου στο βήμα καὶ
κατάθεσε τη μαρτυρία.

Σχετικά λοιπόν με αὐτὴν την κατηγορία
δεν γνωρίζω για ποιο σκοπὸ πρέπει να
λέω περισσότερα· μου φαίνεται ὅμως,
κύριοι βουλευτές, ὅτι στους ἄλλους
δικαστικούς ἀγῶνες μόνο για τις ἴδιες
τις κατηγορίες ἀρμόζει να ἀπολογεῖται
(κάποιος) ἐνῶ στις δοκιμασίες (μου
φαίνεται ὅτι) εἶναι δίκαιο για ὅλη τη ζωὴ
του να λογοδοτεῖ (κάποιος). Σας
παρακαλῶ λοιπόν με εὐνοία να με
ἀκούσετε προσεκτικά. Μάλιστα θα
ἀπολογηθῶ ὅσο το δυνατόν πιο
σύντομα.

Εγὼ δηλαδή κατ' ἀρχάς, αν καὶ
κληρονόμησα πολὺ λίγη περιουσία
ἐξαιτίας των συμφορῶν καὶ αὐτῶν του
πατέρα μου καὶ αὐτῶν της πόλης,
πάντρεψα δύο ἀδερφές, ἀφού προίκισα
με τριάντα μνες την καθεμιά καὶ
μοιράστηκα με τον ἀδερφό μου (την
περιουσία) με τέτοιο τρόπο, ὥστε να

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλόλογος

ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρώων, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως βεβίωκα ὥστε μηδεπώποτε μοι μηδὲ πρὸς ἓνα μηδὲν ἔγκλημα γενέσθαι.

παραδέχεται εκείνος ότι έχει μεγαλύτερο από εμένα μερίδιο απ' την πατρική περιουσία, και σε σχέση μ' όλους γενικά τους υπόλοιπους (συμπολίτες) έχω ζήσει έτσι, ώστε ποτέ μέχρι τώρα ούτε σ' έναν (συμπολίτη μου) να μη δώσω καμία αφορμή παραπόνου.

12. Καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα· περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἡγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπιεικείας, ὅτι τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὥψεσθέ μοι διαφόρους ὄντας, καὶ πλείστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιούντας καὶ ψευδομένους. Καίτοι δῆλον ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ.

Τις ιδιωτικές λοιπόν υποθέσεις έτσι τις έχω διευθετήσει· σχετικά όμως με τον δημόσιο βίο νομίζω ότι η μέγιστη απόδειξη για μένα της δικής μου τιμιότητας είναι (αυτό) ότι (δηλ.) όσοι από τους νεότερους στα ζάρια ή στα ποτά ή σε τέτοιες ασωτίες συμβαίνει να περνούν τον καιρό τους, όλους αυτούς θα δείτε να είναι αντίπαλοί μου, και να διαδίδουν πολλές ψευδείς φήμες για μένα και να λένε πάρα πολλά ψέματα για μένα. Και όμως βέβαια, αν επιθυμούσαμε τα ίδια, δεν θα είχαν για μένα τέτοια γνώμη.

13. Ἐπεὶ δ', ὦ βουλή, οὐδεὶς ἂν ἀποδείξαι περὶ ἐμοῦ δύναίτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγεννημένην· καίτοι ἑτέρους ὁρᾶτε πολλάκις εἰς τοιοῦτους ἀγῶνας καθεστηκότας. Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς

Κι ακόμη, κύριοι βουλευτές, κανείς δεν μπορεί να αποδείξει για εμένα ότι έχει γίνει ούτε επονείδιστη ιδιωτική δίκη ούτε έγγραφη καταγγελία ή μήνυση για δημόσιο αδίκημα· κι όμως βλέπετε ότι άλλοι πολλές φορές σε τέτοιου είδους δικαστικούς αγώνες έχουν εμπλακεί. Αναφορικά λοιπόν με τις εκστρατείες και

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

πολεμίους σκέψασθε οἶον
ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει.

14. Πρῶτον μὲν γάρ, ὅτε τὴν
συμμαχίαν ἐποιήσασθε πρὸς
Βοιωτοὺς καὶ εἰς Ἀλίαρτον ἔδει
βοηθεῖν, ὑπὸ Ὅρθοβούλου
κατειλεγμένος ἱππεύειν ἐπειδὴ
πάντας ἑώρων τοῖς μὲν
ἱππεύουσιν ἀσφάλειαν εἶναι δεῖν
νομίζοντας, τοῖς δ' ὀπλίταις
κίνδυνον ἡγουμένους, ἐτέρων
ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους
ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον
ἐγὼ προσελθὼν ἔφην τῷ
Ὅρθοβούλῳ ἐξαλείψαί με ἐκ τοῦ
καταλόγου, ἡγούμενος αἰσχρὸν
εἶναι τοῦ πλήθους μέλλοντος
κινδυνεύειν ἄδειαν ἐμαυτῷ
παρασκευάσαντα στρατεύεσθαι.
Καί μοι ἀνάβηθι, Ὅρθόβουλε.

18. Τῶν τοίνυν ἄλλων στρατειῶν
καὶ φρουρῶν οὐδεμιᾶς
ἀπελείφθην πώποτε, ἀλλὰ πάντα
τὸν χρόνον διατετέλεκα μετὰ τῶν
πρώτων μὲν τὰς ἐξόδους
ποιούμενος, μετὰ τῶν τελευταίων
δὲ ἀναχωρῶν. καίτοι χρὴ τοὺς
φιλοτίμως καὶ κοσμίως

τους κινδύνους ἀπέναντι στους εχθροὺς
σκεφθεῖτε πόσο πρόθυμα εκπληρώνω το
καθήκον μου προς την πατρίδα.

Πρώτα δηλαδή όταν συμμαχήσατε με
τους Βοιωτοὺς και στην Αλίαρτο ήταν
ανάγκη να σπεύσετε σε βοήθεια τους, αν
και είχα γραφτεί στον κατάλογο από τον
Ορθόβουλο για να υπηρετώ στο ιππικό,
επειδὴ όλους έβλεπα να νομίζουν ότι για
τους ιππεῖς έπρεπε να υπάρχει
ασφάλεια, αλλά για τους οπλίτες να
θεωρούν ότι υπάρχει κίνδυνος,
μολονότι άλλοι κατατάχτηκαν στο
ιππικό χωρίς να υποβληθούν σε
δοκιμασία, κατά παράβαση του νόμου,
εγώ, αφού παρουσιάστηκα στον
Ορθόβουλο του είπα να με διαγράψει
από τον κατάλογο, επειδὴ νόμιζα ότι
είναι αἰσχρό, ενώ ο λαός επρόκειτο να
εκτεθεί σε κίνδυνο, εγώ να εκστρατεύω
αφού είχα προετοιμάσει ασφάλεια για
τον εαυτό μου. Και για χάρη μου ανέβα
στο βήμα, Ορθόβουλε.

Λοιπόν καμιά απ' τις υπόλοιπες
εκστρατείες και φυλάξεις φρουρίων
πότε έως τώρα δεν παραμέλησα, αλλά
όλο το χρόνο διαρκώς εκστράτευα με
τους πρώτους, αλλά με τους τελευταίους
αποχωρούσα. Και βέβαια αυτούς που
αναμιγνύονται με τα πολιτικά με
φιλοτιμία και ευπρέπεια πρέπει να
εξετάζετε σύμφωνα με αυτά τα κριτήρια,

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

πολιτενομένους ἐκ τῶν τοιούτων σκοπεῖν, ἀλλ' οὐκ εἴ τις κομᾶ, διὰ τοῦτο μισεῖν· τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα οὔτε τοὺς ἰδιώτας οὔτε τὸ κοινὸν τῆς πόλεως βλάπτει, ἐκ δὲ τῶν κινδυνεύειν ἐθελόντων πρὸς τοὺς πολεμίους ἅπαντες ὑμεῖς ὠφελείσθε.

19. Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ὦ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἴτιοι γεγόνασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ καγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι.

Ἐπίλογος

20. Ἦδη δέ τινων ἡσθόμην, ὦ βουλή, καὶ διὰ ταῦτα ἀχθομένων μοι, ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. ἐγὼ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἡναγκάσθην ὑπὲρ τῶν ἐμαυτοῦ πραγμάτων δημηγορῆσαι, ἔπειτα μέντοι καὶ ἐμαυτῷ δοκῶ φιλοτιμότερον διατεθῆναι τοῦ δέοντος, ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος, ὅτι οὐδὲν πέπauνται τὰ τῆς πόλεως

ἀλλὰ ὅχι ἂν κάποιος ἔχει μακριὰ μαλλιά γι' αὐτό να τον μισεῖτε· γιατί αὐτοῦ τους εἶδους βέβαια οἱ συνήθειες οὔτε τους ἀπλούς πολίτες βλάπτουν οὔτε τις ἀρχές τῆς πόλης, ἀλλὰ ἀπ' αὐτοὺς που θέλουν να κινδυνεύουν (να διατρέχουν κίνδυνο πολεμώντας) ἐναντίον των ἐχθρῶν ὅλοι ἐσεῖς γενικά ὠφελείσθε.

Επομένως δεν ἀξίζει, κύριοι βουλευτές, ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴ τοῦ ἐμφάνιση οὔτε να ἀγαπάμε οὔτε να μισοῦμε κανέναν, ἀλλὰ ἀπ' τις πράξεις τοῦ να τον ἐξετάζουμε· γιατί πολλοί, παρόλο που μιλούν λίγο και ντύνονται εὐπρεπῶς, ἔχουν γίνει υπαίτιοι μεγάλων κακῶν, ἐνῶ ἄλλοι, παρόλο που παραμελοῦν αὐτά, ἔχουν κάνει σε ἐσᾶς πολλὰ καλὰ.

Κατάλαβα ὅμως τώρα ὅτι μερικοί, κύριοι βουλευτές, δυσαρεστούνται με μένα και γι' αὐτοὺς τους λόγους, ἐπειδὴ δηλαδή ἐνῶ ἡμουν νεότερος, προσπάθησα να μιλήσω ἐνώπιον τοῦ λαοῦ. Εγώ, βέβαια, στην ἀρχὴ ἀναγκάστηκα να μιλήσω δημόσια για τις προσωπικὲς μου υποθέσεις, ἔπειτα ὅμως και ο ἴδιος νομίζω ὅτι ἐπέδειξα μεγαλύτερη φιλοδοξία ἀπ' ὅ,τι ἐπρεπε, ἀπὸ τὴν μια ἐπειδὴ σκεπτόμουν ὅτι οἱ πρόγονοί μας δεν εἶχαν σταματήσει καθόλου να ἀσχολοῦνται με τις υποθέσεις τῆς πόλης, και ἀπ'

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

21. πράττοντες, ἅμα δὲ ὑμᾶς
ὁρῶν (τὰ γὰρ ἀληθῆ χρὴ λέγειν)
τοὺς τοιούτους μόνους ἀξίους
<τινὸς> νομίζοντας εἶναι ὥστε
ὁρῶν ὑμᾶς ταύτην τὴν γνώμην
ἔχοντας τίς οὐκ ἂν ἐπαρθείη
πράττειν καὶ λέγειν ὑπὲρ τῆς
πόλεως; Ἐπεὶ δὲ τί ἂν τοῖς
τοιούτοις ἄχθοισθε; Οὐ γὰρ
ἕτεροι περὶ αὐτῶν κριταί εἰσιν,
ἀλλ' ὑμεῖς.
- την ἄλλη ἐπειδὴ ἐβλεπα (γιατί πρέπει να
λέω την αλήθεια) ὅτι εσεῖς θεωρεῖτε πως
μόνο αυτοί (οι ἄνθρωποι) εἶναι
αξιόλογοι, επομένως, ποιος (πολίτης)
βλέποντας ὅτι εσεῖς ἔχετε αὐτή τη
γνώμη ποιος δεν θα ενθαρρυνόταν να
ενεργεῖ και να μιλά για την πόλη;
Επιπλέον γιατί θα αγανακτούσατε με
τέτοιους ανθρώπους; Γιατί δεν εἶναι
ἄλλοι που θα κρίνουν γι' αὐτούς, ἀλλὰ
εσεῖς.

1-3 Ο Μαντίθεος ελπίζει στην έγκριση της βουλευτικής εκλογής – Το κατηγορητήριο

Ερμηνευτικές επισημάνσεις¹

§1

ὦ βουλή: Ἡ Βουλή των Πεντακοσίων ήταν νομοθετικό και ταυτόχρονα συμβουλευτικό, δικαστικό και διοικητικό σώμα. Εκτός από τις αρμοδιότητες που επισημαίνονται και στο σχολικό βιβλίο, είχε την ευθύνη της εξωτερικής πολιτικής του αθηναϊκού κράτους, καθώς θρησκευτικές και οικονομικές αρμοδιότητες. Κάθε φυλή εξέλεγε 50 βουλευτές που με τη σειρά γίνονταν πρυτάνεις – ένα είδος δηλαδή κυβέρνησης για διάστημα ίσο προς το ένα δέκατο του έτους. Οι 50 πρυτάνεις κατά το χρονικό αυτό διάστημα διέμεναν και σιτίζονταν δωρεάν στη Θόλο –ένα κυκλικό κτήριο στη δυτική πλευρά της Αγοράς. Κάθε μέρα αναδείκνυαν με κλήρο τον επιστάτη των πρυτάνεων, ο οποίος είχε μισθό 1 δραχμή.

ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμέ ποιεῖν: Ο Μαντίθεος υπογραμμίζει από την αρχή την πρόθεση των κατηγορών του που είναι αξιοκατάκριτη, γιατί δεν έχει άλλο κίνητρο παρά τη μοχθηρία. Το **ἐκ παντὸς τρόπου** δηλώνει τα αθέμιτα μέσα που χρησιμοποιούν και τον διαβάλλουν. Ο στόχος είναι να μειώσει τους κατηγορούς του.

χάριν εἶχον ταύτης τῆς κατηγορίας: Με το απροσδόκητο ή παράδοξο (σχήμα λόγου που προξενεί έκπληξη και εντυπωσιασμό) καταφέρνει ο Μαντίθεος να διεγείρει αμέσως την προσοχή και το ενδιαφέρον των ακροατών του· γιατί

¹ Οι ερμηνευτικές επισημάνσεις σε κάθε ενότητα λειτουργούν συμπληρωματικά στις επισημάνσεις του σχολικού βιβλίου.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλόλογος

παρά τους κανόνες της ρητορικής τέχνης, που όριζαν ότι ο κατηγορούμενος έπρεπε από την αρχή του λόγου του να εκδηλώνει δυσαρέσκεια και αγανάκτηση, επειδή σύρεται έτσι άδικα, κατά τη γνώμη του, σε δίκη ή δοκιμασία, ο ομιλητής εκφράζει με πρωτότυπο και εντυπωσιακό τρόπο την ευγνωμοσύνη (!) προς τον κατήγορό του. (βλέπε σχόλιο σχολικού βιβλίου)

ήγούμαι γὰρ ... καταστήναι: Με τη φράση αυτή ο Μαντίθεος επεξηγεί την προηγούμενη άποψη του σχετικά με την ευγνωμοσύνη που οφείλει στους κατηγορούς του. Επιπλέον, εντείνεται η εντύπωση που προκαλεί το απροσδόκητο, και υπογραμμίζεται η βεβαιότητα του απολογουμένου για την αθωότητά του, ενώ αντίθετα διατυπώνεται έμμεσα μομφή εναντίον των κατηγορών του – που ταυτίζονται με συκοφάντες, και έτσι μειώνονται ηθικά από την αρχή στα μάτια των βουλευτών. Με το ρήμα **ἀναγκάζωσιν** υπογραμμίζεται πως το γεγονός ότι θα μιλήσει δημόσια για τη ζωή του δεν οφείλεται σε προσωπικές φιλοδοξίες ούτε σε άλλους λόγους· την ευθύνη την έχουν οι κατήγοροι, οι οποίοι τον συκοφάντησαν με ανυπόστατες κατηγορίες.

§2

ἐγὼ γὰρ οὕτω ... πιστεύω: Η φράση είναι δηλωτική της αυτοπεποίθησης που διακατέχει τον Μαντίθεο. Το γεγονός εντυπωσιάζει τους βουλευτές και τους κεντρίζει το ενδιαφέρον να τον παρακολουθήσουν με προσοχή, για να διαπιστώσουν αν είναι βάσιμη η αυτοπεποίθηση του. Φυσικά η συγκεκριμένη φράση λέγεται στα πλαίσια του ευνοϊκού προϋδεασμού των βουλευτών. (σχήμα υπερβολής)

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλόλογος

καὶ ἐλπίζω: Το ρήμα εκφράζει την πεποίθηση του Μαντιθέου ότι θα εξασφαλίσει την εὐνοια των βουλευτῶν, ὄχι ἀπὸ τύχη ἢ ἀπὸ οἶκτο, ἀλλὰ ἐπειδὴ λέει τὴν ἀλήθεια. (σχῆμα ὑπόστασης)

ἀηδῶς ἢ κακῶς διακείμενος: Το **ἀηδῶς** εἶναι ἡπιότερο τοῦ **κακῶς**. Το πρῶτο εκφράζει τὴν ἀντιπάθεια που προέρχεται ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴ ἐμφάνιση κάποιου, ἐνῶ τὸ δεύτερο υποδηλώνει τὴν ἐχθρότητα πρὸς κάποιον, που δημιουργεῖται ἀπὸ τὰ φρονήματα, τὶς πράξεις καὶ τοὺς τρόπους του. Ο Μαντίθεος αναφέρεται στὴν ἐξωτερικὴ του ἐμφάνιση, γιατί ὅπως φαίνεται καὶ ἀπὸ τὴν παράγραφο 19, εἶχε συμπεριληφθεῖ στο κατηγορητήριο. Πιθανότατα ὁ κατηγορούμενος ἀκολουθοῦσε μερικὲς ἀπὸ τὶς συνήθειες τῶν λακωνιζόντων ὡς πρὸς τὴν ἐνδυμασίᾳ καὶ τὴ συμπεριφορᾶ, γεγονός που γιὰ κάποιους στὴν Αθήνα προκαλοῦσε καχυποψία ὡς πρὸς τὰ πολιτικὰ φρονήματα τῶν ἀτόμων αὐτῶν.

μεταμελήσειν: Σκόπιμα ὁ αγορητὴς τονίζει πρῶτύτερα τὴ μεταμέλεια καθενὸς ἀπὸ τοὺς συμπολίτες του γιὰ τὰ δυσμενῆ αἰσθήματα που ἔτρεφε ὡς τότε γι' αὐτόν, ὅταν θα ἔχει ἀκούσει τὸν ἀπολογισμό τῆς ζωῆς του.

§3

ἀξιῶ δὲ ... δέομαι ὑμῶν: Μια ἀκόμη ἐκφραση αὐτοπεποίθησης τοῦ αγορητῆ, καθὼς δὲν παρακαλᾷ, ἀλλὰ ἀξιῶναι ὑπὸ προϋποθέσεις. Ἡ ἀξίωση τοῦ Μαντιθέου νὰ μὴν ἐγκριθεῖ ἡ βουλευτικὴ ἐκλογή του μόνο με τὴν ἀποδεδειγμένη πίστη του στο δημοκρατικὸ πολίτευμα καταδεικνύει τὸν σεβασμὸ του γιὰ τὸν θεσμό τῆς δημοκρατίας. Ἡ παράκλησή του πρὸς τοὺς βουλευτὲς νὰ ἐγκρίνουν τὴν ἐκλογή του ἀποτελεῖ δείγμα σεβασμοῦ πρὸς τὴ Βουλὴ καὶ προΐδεάζει ἀνάλογα τοὺς Βουλευτὲς.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλόλογος

περί τὰ ἄλλα: Η πίστη στη δημοκρατία δεν ήταν αρκετή για την ανάληψη ενός δημόσιου αξιώματος· ο πολίτης που κληρωνόταν για μια τέτοια αρχή όφειλε να διαθέτει και το αρμόζον ήθος – που θα μπορούσε μάλιστα να αποδειχθεί ως τέτοιο σε κάθε **δοκιμασίαν**: έπρεπε δηλαδή να είναι συνεπής και άψογος σε όλες τις υποχρεώσεις του, δημόσιες και ιδιωτικές.

μετρίως: Το μέτρο για τους αρχαίους Έλληνες αποτελούσε τρόπο ζωής επαινετό· απέφευγε τις υπερβολές και στη δημόσια και στην ιδιωτική ζωή. Τη σημασία που είχε για την Αθήνα και τη φήμη το μέτρο, τονίζει ο Περικλής στον Επιτάφιο λόγο του· στα *Ηθικά Νικομάχεια* πάλι, ο Αριστοτέλης θεωρεί το μέτρο (μέσο), αρετή.

παρά τὴν δόξαν ... ἐχθρῶν: Φαίνεται ότι για τον κατηγορούμενο κυκλοφορούσαν φήμες επιβαρυντικές για τη διαγωγή του –προερχόμενες ίσως είτε από πραγματικά γεγονότα είτε από διαβολές των εχθρών του.

δοκιμάζειν: Όσοι εκλέγονταν βουλευτές, πριν αναλάβουν υπηρεσία περνούσαν από ειδικό έλεγχο που διενεργούσε η προηγούμενη βουλή –τη λεγόμενη **δοκιμασίαν** όπου εξετάζονταν:

1. αν ήταν γνήσιοι πολίτες
2. αν ήταν έντιμοι
3. αν πλήρωναν τακτικά τους φόρους στο κράτος
4. αν ήταν ευσεβείς προς τους θεούς
5. αν είχαν πάρει μέρος στις εκστρατείες
6. αν είχαν επιδείξει τη δέουσα συμπεριφορά απέναντι στους γονείς τους
7. αν ήταν νομιμόφρονες – προσηλωμένοι στο δημοκρατικό πολίτευμα.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλόλογος

οὐχ ἵππευον ... πολιτείας: Συνοπτική παρουσίαση του κατηγορητηρίου, το οποίο φαίνεται πολύ σοβαρό, γιατί είχε άμεση σχέση με το δημοκρατικό ήθος του επίδοξου βουλευτή. Το πρώτο **οὐδὲ** είναι συμπλεκτικό, ενώ το δεύτερο ελαττωτικό. (σχήμα πολυσύνδετο).

Ο σκοπός του προοιμίου

1. Να προσελκύσει το ενδιαφέρον των ακροατών και να κερδίσει την εύνοια τους (*captatio benevolentiae*). Γι' αυτό προβαίνει από την αρχή του λόγου σε δήλωση για το ανεπίληπτο ήθος του και τη προσήλωση του στη δημοκρατία.
 2. Να αποσπάσει την προσοχή τους με την παράδοση αναφορά στην ευγνωμοσύνη για τους κατηγορούς του, την αυτοπεποίθησή του και τη βεβαιότητα για αλλαγή γνώμης.
 3. Να κατατοπίσει με τρόπο καίριο για το κατηγορητήριο.
- ☛ Ο ρήτορας επιτυγχάνει από την αρχή να διεγείρει στις ψυχές των ακροατών του αγανάκτηση και οργή εναντίον των κατηγορών, και να ενσπείρει υποψίες για τα πραγματικά τους κίνητρα – κλονίζοντας έτσι την ειλικρίνεια των προθέσεών τους και την εγκυρότητα του κατηγορητηρίου τους.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλόλογος

Ερωτήσεις - Παρατηρήσεις Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου, §§1-3

Εἰ μὴ συνήδη, ὦ βουλή, τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, πολλὴν ἂν αὐτοῖς χάριν εἶχον ταύτης τῆς κατηγορίας· ἡγοῦμαι γὰρ τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις τούτους εἶναι μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίους, οἵτινες ἂν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστήναι. Ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω, ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδὰν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι. Ἀξιῶ δέ, ὦ βουλή, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ὥς εὖνους εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὥς ἠνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μηδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι· ἐὰν δὲ φαίνωμαι περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκῶς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ [παρὰ] τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν, δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χείρους εἶναι. Πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὥς οὐχ ἵππευον οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας.

Ερωτήσεις κατανόησης του Διδαγμένου Κειμένου

A1α.

Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις / φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν:

1. Ο Μαντίθεος δηλώνει ότι σε κάθε περίπτωση χρωστά ευγνωμοσύνη στους κατηγορούς του.
2. Ο Μαντίθεος ελπίζει πως όποιος νιώθει εχθρικά για αυτόν, θα αλλάξει γνώμη μετά την απολογία του.
3. Ο Μαντίθεος έχει την αξίωση να επικυρωθεί η εκλογή του, αν αποδείξει ότι έχει φιλικά αισθήματα προς τη δημοκρατία και ότι έχει αναγκαστεί να συμμετέχει στους ίδιους κινδύνους με τους βουλευτές.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

A1β.

1. **οἷτινες ἂν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστήναι:** Σε ποιους αναφέρεται ο Μαντίθεος με την αντωνυμία **οἷτινες**;
2. **οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας:** Σε ποια **πολιτεία** αναφέρεται ο Μαντίθεος;
3. Τι ακριβῶς θέλει να αποδείξει ο Μαντίθεος σχετικά με τα πολιτικά του φρονήματα και ποιες συγκεκριμένες κατηγορίες αρνείται;
4. Ποια αξίωση και ποια παράκληση απευθύνει ο Μαντίθεος στους βουλευτές; Με ποιες προϋποθέσεις;

Ερωτήσεις ερμηνείας και σχολιασμού του Διδαγμένου Κειμένου

1. Έργο του προοιμίου είναι η εὐνοία, η πρόσεξις (προσοχή) και η εὐμάθεια (κατατόπιση). Πραγματώνεται το έργο αυτό στο συγκεκριμένο προοίμιο; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας με αναφορές στο πρωτότυπο κείμενο.
2. Πώς ο Λυσίας διαγράφει το ήθος του πελάτη του και με ποιες λέξεις;

Ερώτηση συσχετισμού του Διδαγμένου Κειμένου με Παράλληλο Κείμενο

Λυσίας, Ὑπὲρ τοῦ ἀδυνάτου, §§1-3

Ο ομιλητής, άνθρωπος με φυσική αναπηρία, μιλώντας στη Βουλή των Πεντακοσίων, προσπαθεί να διατηρήσει το δικαίωμα να λαμβάνει το ετήσιο χρηματικό επίδομα που χορηγούσε το δημόσιο ταμείο στους ανάπηρους και τους φτωχούς. Ακολουθεί το προοίμιο του λόγου.

Λίγο ακόμα και θα εξέφραζα την ευγνωμοσύνη μου, μέλη της βουλής, στον κατήγορο, που μεθόδευσε εναντίον μου αυτή εδώ τη δίκη. Διότι ενώ προηγουμένως δεν είχα αφορμή για να λογοδοτήσω για τη ζωή μου, τώρα, εξαιτίας του, μου έχει δοθεί. Και θα προσπαθήσω με τον λόγο μου να αποδείξω

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλόλογος

αφενός ότι αυτός ψεύδεται, αφετέρου ότι εγώ έχω ζήσει έως τούτη την ημέρα με τρόπο που αξίζει έπαινο παρά φθόνο. Γιατί έχω την αίσθηση ότι μεθόδευσε αυτή εδώ τη δίκη εναντίον μου όχι για κάποιο άλλο λόγο, αλλά από φθόνο. Ωστόσο, ένας που φθονεί αυτούς που οι άλλοι τους οικτίζουν, από ποιά αχρειότητα νομίζετε ότι θα κρατηθεί μακριά ένα τέτοιο πρόσωπο; Γιατί αν βέβαια με συκοφαντεί για χρήματα—. Αν πάλι με εκδικείται ως εχθρό του, ψεύδεται. Γιατί λόγω της αχρειότητάς του ποτέ έως τώρα δεν τον είχα ούτε φίλο ούτε εχθρό. Είναι ήδη σαφές, μέλη της βουλής, ότι με φθονεί, διότι, ενώ αντιμετωπίζω τέτοια συμφορά, είμαι πολίτης καλύτερος από αυτόν. Διότι έχω την άποψη πως πρέπει, μέλη της βουλής, να θεραπεύει κανείς τα ελαττώματα του σώματος με τα προτερήματα της ψυχής. Γιατί αν η σκέψη μου εξισωθεί με τη συμφορά και ζήσω ανάλογα την υπόλοιπη ζωή μου, σε τί θα διαφέρω από αυτόν;

Μτφρ. Θ.Κ. Στεφανόπουλος

Στα δύο κείμενα (διδαγμένο και παράλληλο) μπορούμε να ανιχνεύσουμε την προσπάθεια του ομιλητή αφενός να εξυψώσει το δικό του ήθος κι αφετέρου να μειώσει το ήθος του κατηγορού ή των κατηγορών. Να συγκρίνετε σε ποιον βαθμό σε καθένα από τα δύο προοίμια ο ομιλητής δίνει έμφαση στο δικό του ήθος ή στο ήθος του/των αντιπάλου/ων του.

Ασκήσεις Λεξιλογίου

1. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου, να γράψετε ένα **ομόρριζο ουσιαστικό ή επίθετο** της Νέας Ελληνικής, απλό ή σύνθετο: **ποιεῖν, ἡγοῦμαι, φαίνωμαι, μετρίως, πολιτείας.**

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

2. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με το κατάλληλο **ομόρριζο** (απλό ή σύνθετο) της λέξης του αρχαίου διδαγμένου κειμένου που σας δίνεται, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- **κατηγόροις**: Συνήθως ψωνίζει φρούτα και λαχανικά από τη λαϊκή
- **ἀναγκάζωσιν**: Το αεροπλάνο έκανε προσγείωση.
- **πεπραγμένων**: Μετά την ολοκλήρωση των σπουδών της έκανε την της άσκηση στο νοσοκομείο «Ευαγγελισμός».
- **λόγους**: Είναι το αίτημά σου και δεν θα ικανοποιηθεί!
- **ἵππευον**: Επισκεφθήκαμε τον..... όμιλο της πόλης μας.

3. Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α με την **ετυμολογικά συγγενή** νεοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν.

A	B
1. πολλήν	α. αιωνόβιος
2. διαβεβλημένοις	β. δοκίμιο
3. βεβιωκώς	γ. δημοσκόπηση
4. δόξαν	δ. διαβόητος
5. έπεδήμουν	ε. πλειονότητα
	ζ. επίπεδο
	η. βολή

4-8 Η αναίρεση της κατηγορίας

Ερμηνευτικές επισημάνσεις

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

ἡμᾶς: Εννοεί αυτόν και τον αδελφό του.

τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ ... εἰς τὸν Πειραιᾶ: Για τα ιστορικά γεγονότα της περιόδου από την ήττα των Αθηναίων στους Αιγούς ποταμούς μέχρι και την αποκατάσταση της δημοκρατίας βλέπε τα πραγματολογικά σχόλια του σχολικού βιβλίου.

ἤλθομεν πρὶν ... πένθ' ἡμέραις: Ο Μαντίθεος υποστηρίζει ότι επέστρεψε στην Αθήνα πέντε ημέρες, πριν ο Θρασύβουλος και οι άλλοι δημοκρατικοί από τη Φυλή κατέβουν στον Πειραιά. Αυτό αποδεικνύει ότι δεν βρισκόταν στην Αθήνα την περίοδο της τυραννίας.

Η χρονολογική σειρά των γεγονότων

- 405 π.Χ. Απρίλιος: Η καταστροφή των Αθηναίων στους Αιγούς ποταμούς
- 404 π.Χ. άνοιξη: Η καθαίρεση των τειχών
- 404 π.Χ. Αύγουστος ή Σεπτέμβριος: Η εγκαθίδρυση της τυραννίας των Τριάκοντα
- 403 π.Χ. Μάιος: Η εξόρμηση των χιλίων δημοκρατικών με ηγέτη τον Θρασύβουλο και η κατάληψη της Μουνιχίας
- 403 π.Χ. Σεπτέμβριος: Η κατάλυση του τυραννικού πολιτεύματος

§5

εἰς τοιοῦτον καιρόν: Πράγματι η περίοδος εκείνη ήταν εξαιρετικά επικίνδυνη για κάθε Αθηναίο πολίτη, γιατί λόγω γενικότερα της εμφύλιας διαμάχης, και κυρίως εξαιτίας των συμφορών που είχαν προξενήσει οι Τριάκοντα στην πόλη, τα πνεύματα ήταν πολύ οξυμένα και τα πάθη πολύ έντονα.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλόλογος

τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων: Ξένοι κίνδυνοι για τον Μαντίθεο ήταν οι κίνδυνοι που διέτρεχαν οι τριάντα τύραννοι στη μάχη του Πειραιά. Στη μάχη αυτή πήραν μέρος υπέρ των τριάντα, ιππείς Αθηναίοι. Ο Μαντίθεος δεν έλαβε μέρος, επομένως δεν είχε σχέση με το καθεστώς, ούτε ήταν ιππέας. Δεν ήταν τόσο ανόητοι, αυτός και ο αδελφός του, να αναμειχθούν στην πολιτική κατά την κρίσιμη εκείνη περίοδο και να διακινδυνεύσουν, εμπλεκόμενοι σε αντιδημοκρατικές δραστηριότητες άλλων.

οὗτ' ἐκεῖνοι ... πολιτείας: Άλλο επιχείρημα του ομιλητή ότι δεν είχε ανάμειξη στην πολιτική κατάσταση της Αθήνας κατά την ανώμαλη εκείνη περίοδο· ευνόητο είναι ότι οι Τριάκοντα και οι κύκλοι τους δεν ήθελαν συμμετόχους στην εξουσία ανθρώπους που είχαν φύγει στο εξωτερικό και δεν είχαν πάρει μέρος στο πλευρό τους στην κατάλυση του πολιτεύματος και στην εξουδετέρωση της αντίστασης των Αθηναίων δημοκρατών και τέλος στην εγκαθίδρυση του τυραννικού καθεστώτος τους. Απαραίτητη προϋπόθεση για κατάληψη αξιωμάτων από τους πολίτες επί των Τριάκοντα αποτελούσαν οι εχθρικές κατά των δημοκρατικών ενέργειές τους.

Κριτική του επιχειρήματος: Όπως δηλώνει ο ίδιος ο ομιλητής (**εἰκός**), το επιχείρημα αυτό είναι ένα ενθύμημα, δηλ. βραχυλογικός συλλογισμός που, με βάση τα δεδομένα στα οποία στηρίζεται, δίνει ένα πιθανό και ασφαλές συμπέρασμα. Ωστόσο, κάποιος θα μπορούσε να εκφράσει αντιρρήσεις για την πειστικότητα του επιχειρήματος είτε σχετικά με τις διαθέσεις των Τριάκοντα την πιο κρίσιμη στιγμή γι' αυτούς είτε για την «απολίτικη» στάση του Μαντίθεου.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

ἐν τούτῳ: Το σανίδιο δεν ήταν ἐγκυρο κατὰ τον Μαντίθεο, γιατί ήταν πολύ εύκολο, αφού ήταν εκτεθειμένο σε κοινή θέα, να γράψει κάποιος ή να σβήσει ένα όνομα. Για την αξιοπιστία του σανιδίου βλέπε και το σχόλιο του σχολικού βιβλίου.

§7

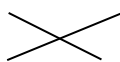
οὔτε... οὔτε... οὔτε...: Στη φράση αυτή περιέχονται **τρία ουσιώδη ενοχοποιητικά στοιχεία**, με τα οποία ο Μαντίθεος είναι απόλυτα βέβαιος και σίγουρος ότι δεν έχει καμία σχέση: οὔτε κατατέθηκε το όνομά του από τους φυλάρχους, οὔτε παραδόθηκε στους συνδίκους, οὔτε επέστρεψε χρήματα. Η επανάληψη του **οὔτε** (πολυσύνδετο σχήμα) τονίζει εμφαντικά τη βεβαιότητα και αυτοπεποίθησή του. Πρόκειται στην ουσία για έναν παραγωγικό συλλογισμό (από το γενικό στο ειδικό).

Αξιοσημείωτο σχήμα χιαστό

ἐκείνοις ...

ἢ τούτοις πιστεύετε

...

ἐκ μὲν γὰρ τούτων ...

ἐν ἐκείνοις ...

ἀπενεχθῆναι

Κριτική του επιχειρήματος: Και σε αυτή την περίπτωση πρόκειται για ένα ενθύμημα. Το επιχείρημα αυτό είναι ισχυρότερο από το προηγούμενο: η βεβαιότητα του Μαντίθεου ότι κανείς δεν μπορεί να αποδείξει τα 3 βασικά ενοχοποιητικά στοιχεία. Ωστόσο, κι εδώ υπάρχουν σκοτεινά σημεία (π.χ. εθελοντική δράση), τα οποία φωτίζονται στην περίπτωση που η μαρτυρία που

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλόλογος

ακολουθεί και την οποία δεν έχουμε στη διάθεσή μας, προέρχεται από τους φυλάρχους.

§8

εἴπερ ἵππευσα: Πρόκειται για μια υποθετική άποψη αρκετά εύστοχη (δες και το σχολικό βιβλίο), η οποία θεωρείται ως διλημματικός συλλογισμός. Αυτό σημαίνει ότι η μείζων πρόταση είναι υποθετική με διάζευξη, και κατά συνέπεια όταν παύουν να υπάρχουν τα μέλη, παύει να υπάρχει και η απόδοση.

ὁρῶ δὲ καὶ ὑμᾶς ... κεχειροτονημένους: Εύλογα θα υπήρχαν και κάποιοι Αθηναίοι πολίτες που εξαναγκάστηκαν από το καθεστώς των Τριάκοντα να υπηρετήσουν ως ιππείς – ίσως για να μην απολέσουν την περιουσία τους ή να μην υποστούν άλλα χειρότερα δεινά. Όλοι αυτοί, που αποδεδειγμένα λόγω εκβιασμού θα είχαν εγγραφεί στο **σανίδιον** ως ιππείς, εξυπακούεται ότι θα είχαν συγχωρεθεί μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας και θα είχαν φυσικά το δικαίωμα να εκλεγούν ως βουλευτές, στρατηγοί και ἵππαρχοι.

Κριτική του επιχειρήματος: Το επιχείρημα ξεκινά με μια υποθετική άποψη πολύ εύστοχη, που το καθιστά καταλυτικό. Με το να επιδοκιμάζει ο ομιλητής την εκλογή στρατηγών, ἱπάρχων και των απλών βουλευτών, επιδιώκει να κερδίσει τη συμπάθειά τους και μια ανάλογη ευνοϊκή και δίκαιη γι' αυτόν απόφαση. Όμως προσπερνά το επιχείρημα γρήγορα, ίσως από φόβο μήπως προκαλέσει το ακροατήριο του πάνω στο ευαίσθητο αυτό θέμα.

☛ Προσπάθεια του αγορητή είναι να εξασφαλίσει την εύνοια και τη συμπάθεια των βουλευτών, όχι τον οίκτο. Υπεραμύνεται των δικαίων του, αλλά και των δικαίων των άλλων πολιτών, που μπορεί να βρεθούν στην ίδια μοίρα με αυτόν. Επίσης, προσπάθεια του αγορητή είναι να δημιουργήσει στις ψυχές των

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλόλογος

βουλευτών αντιπάθεια προς τους κατηγορούς του, που επιχείρησαν με αναξιόπιστα στοιχεία και ψευδολογίες να τον αποκλείσουν από το βουλευτικό αξίωμα.

Ποιο είναι το βαθύτερο αίτιο της κατηγορίας κατά του Μαντιθέου;

Από όσα έχει πει ο Μαντίθεος ως τώρα, το αίτιο της κατηγορίας εναντίον του φαίνεται ότι ήταν η αντιπάθεια. Άνθρωποι που έτρεφαν γι' αυτόν εχθρικά αισθήματα και τον μισούσαν για διάφορους λόγους, βρήκαν την ευκαιρία να τον πλήξουν ηθικά και πολιτικά με το κατηγορητήριο που κατέθεσαν εναντίον του στη Βουλή.

Ωστόσο με μια προσεκτικότερη μελέτη μπορεί να εικάσει δύο διαμετρικά αντίθετα βαθύτερα κίνητρα της κατηγορίας εναντίον του. Ο κατήγορος μιλά για θητεία του δοκιμαζόμενου στο ιππικό την εποχή των Τριάκοντα. Για τον Μαντίθεο, ακόμη και αν ήταν αλήθεια, δεν θα έπρεπε να αποτελέσει τροχοπέδη στην ανάδειξη του στο αξίωμα του βουλευτή. Επομένως ο κατήγορος έχει ως απώτερο στόχο να βλάψει την αθηναϊκή δημοκρατία, την οποία σε τελική ανάλυση θεωρεί αναξιόπιστη, αφού τα στελέχη της δεν θα έπρεπε να καταλαμβάνουν τα αξιώματά τους, για τον ίδιο λόγο που ο Μαντίθεος δεν δικαιούται να αναλάβει το δικό του. Το μίσος ανάμεσα σε ολιγαρχικούς και δημοκρατικούς μετά την περίοδο των Τριάκοντα ήταν έντονο και έκδηλο σε πολλές εκφάνσεις της δημόσιας ζωής της Αθήνας.

Από την άλλη όμως δημιουργούνται και ερωτηματικά για την όλη στάση του Μαντιθέου στην δύσκολη εκείνη περίοδο. Η αναχώρησή του στο εξωτερικό και η μη συμμετοχή στα πολιτικά δρώμενα, η εν γένει αποστασιοποίησή του σε κρίσιμες για την πατρίδα ώρες δείχνει και μια υστεροβουλία και έναν

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

καιροσκοπισμό από μέρους του, και συμβάλλει αναντίρρητα στην παρακμή της πολιτείας ή τις περισσότερες φορές, στην παράδοσή της σε τυραννική εξουσία.

Ίσως η κατηγορία εναντίον του να είχε και αυτή την πλευρά.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλόλογος

Ερωτήσεις - Παρατηρήσεις Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου, §§4-6

Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε, καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπέδημοῦμεν> οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἦλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις. Καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἠτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον. Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἱππεύσαντας σκοπεῖν εὐηθές ἐστιν· ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἱππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν. Ἐκεῖνος δ' ἐστὶν ἔλεγχος μέγιστος· ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε, ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἱππεύσαντας, ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξῃτε παρ' αὐτῶν.

Ερωτήσεις κατανόησης του Διδαγμένου Κειμένου

A1α.

Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις / φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν:

1. Ο Μαντίθεος και ο αδερφός του επέστρεψαν από τον Πόντο στην Αθήνα πριν από την κατεδάφιση των τειχών.
2. Ο Μαντίθεος και ο αδερφός του επέστρεψαν στην Αθήνα πέντε μέρες πριν επιστρέψουν από την εξορία στον Πειραιά οι δημοκρατικοί από τη Φυλή.
3. Οι διαφωνίες μεταξύ των Τριάκοντα είχαν κορυφωθεί την περίοδο επιστροφής του Μαντίθεου στην Αθήνα.
4. Ο Μαντίθεος στον λόγο του αμφισβητεί την εγκυρότητα του σανιδίου.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλόλογος

5. Σύμφωνα με τον Μαντίθεο, ο κατάλογος των ιππέων που παρέδωσαν οι φύλαρχοι με την αποκατάσταση της δημοκρατίας, δεν είναι η πιο αξιόπιστη απόδειξη.

A1β.

1. **Ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε...**: Ποιο ιστορικό γεγονός υπαινίσσεται ο Μαντίθεος με τη φράση **πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς**;
2. **οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν>**: Σε τι ακριβώς αναφέρεται ο Μαντίθεος με τη φράση **τῶν τειχῶν καθαιρουμένων**;
3. **...μεθισταμένης τῆς πολιτείας**: Σε ποια πολιτειακή αλλαγή αναφέρεται με τη συγκεκριμένη φράση ο Μαντίθεος;
4. **ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἰππεύειν οὐκ ἔνεισιν**: Σε ποια λέξη του αρχαίου κειμένου αναφέρεται η αντωνυμία **τούτῳ**;
5. **...ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξητε παρ' αὐτῶν**: Σε ποιους αναφέρεται ο Μαντίθεος με την αντωνυμία **αὐτῶν**;

Ερωτήσεις ερμηνείας και σχολιασμού του Διδαγμένου Κειμένου

1. Η αναγραφή του ονόματος του Μαντίθεου στο **σανίδιον** αποτελούσε για τους κατηγορούς του τη μοναδική απόδειξη για τις κατηγορίες εναντίον του. Με ποια επιχειρήματα ο Μαντίθεος προσπαθεί να αμφισβητήσει την εγκυρότητα της συγκεκριμένης απόδειξης;
2. Ποιες πληροφορίες αντλούμε για την πολιτική ή κοινωνική ζωή της αρχαίας Αθήνας από το διδαγμένο κείμενο;

Ερώτηση συσχετισμού του Διδαγμένου Κειμένου με Παράλληλο Κείμενο

Λυσίας, Κατὰ Ἐρατοσθένους, §§21-23

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

Ο ρήτορας Λυσίας κατηγορεί τον Ερατοσθένη, έναν από τους Τριάκοντα Τυράννους, ότι προκάλεσε τον φόνο του αδελφού του, του Πολέμαρχου. Ο λόγος εκφωνήθηκε το 403 π.Χ. από τον ίδιο τον ρήτορα.

Αυτοί εξόρισαν πολλούς από τους συμπολίτες τους στα μέρη των εχθρών σας, πολλούς τους θανάτωσαν άδικα και τους άφησαν άταφους, πολλούς τους στέρησαν από όλα τα νόμιμα πολιτικά τους δικαιώματα, πολλών τις θυγατέρες, ενώ ήταν έτοιμες για γάμο, τις εμπόδισαν. Και έχουν φτάσει σε τέτοιο βαθμό θράσους, ώστε ήρθαν εδώ να απολογηθούν και ισχυρίζονται ότι δεν έχουν πράξει τίποτε κακό ή ανέντιμο. Θα ήθελα πραγματικά να ήταν αλήθεια αυτό που λένε· γιατί αρκετό μέρος από αυτό το καλό θα ήταν δικό μου. Τώρα όμως δεν μπορούν να διεκδικήσουν μια τέτοια συμπεριφορά ούτε απέναντι στην πόλη ούτε απέναντι σ' εμένα. Τον αδελφό μου, όπως είπα και πιο πάνω, τον θανάτωσε ο Ερατοσθένης, μολονότι ούτε ο ίδιος είχε πάθει κανένα κακό από αυτόν ούτε τον αντιλήφθηκε να διαπράττει καμιά αδικία εναντίον της πόλης· απλούστατα, ήθελε μόνο να ικανοποιήσει τις παράνομες διαθέσεις του.

Μτφρ. Ν.Χ. Χουρμουζιάδης

Τόσο ο Μαντίθεος (διδαγμένο κείμενο) όσο και ο Λυσίας (παράλληλο κείμενο) αναφέρονται στα τραγικά γεγονότα κατά την περίοδο διακυβέρνησης της Αθήνας από τους Τριάκοντα. Σε ποιες εγκληματικές ενέργειες των Τριάκοντα εστιάζει ο κάθε ρήτορας και με ποιον τρόπο;

Ασκήσεις Λεξιλογίου

1. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με το κατάλληλο **ομόρριζο** (απλό ή σύνθετο) της λέξης του αρχαίου διδαγμένου κειμένου που σας δίνεται, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

- **πατήρ**: Μετά τον θάνατό του οι γιοι του μοιράστηκαν την περιουσία.
- **διαιτησομένους**: Χρειάζεται να κάνω για λόγους υγείας.
- **καιρόν**: Η πανδημία, δυστυχώς, συνεχίζει να απασχολεί την στα δελτία ειδήσεων.
- **σκοπεῖν**: Συνελήφθη χθες στη χώρα μας ξένος πράκτορας με την κατηγορία της
- **ἔλεγχος**: Τους άφησε και κάνουν ό,τι θέλουν.

2. Να γράψετε ένα σύνθετο ομόρριζο ουσιαστικό της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου:

μεθισταμένης, φαίνονται, ἔχοντες, σκοπεῖν, ἐψηφίσασθε.

3. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου να γράψετε μία περίοδο λόγου στη Νέα Ελληνική, όπου η συγκεκριμένη λέξη να χρησιμοποιείται **με διαφορετική σημασία** από αυτήν που έχει στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο: **Πόντῳ, καιρόν, δῆμον, σανιδίου, καταστάσεις.**

Μπορείτε να τη χρησιμοποιήσετε **σε οποιαδήποτε μορφή της (μέρος του λόγου, πτώση, αριθμό, γένος, ἐγκλίση, χρόνο).**

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλόλογος

Ερωτήσεις - Παρατηρήσεις Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου, §§7-8

Ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν οὐτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίκοις οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα. Καίτοι πᾶσι ῥάδιον τοῦτο γνῶναι, ὅτι ἀναγκαῖον ἦν τοῖς φυλάρχοις, εἰ μὴ ἀποδείξειαν τοὺς ἔχοντας τὰς καταστάσεις, αὐτοῖς ζημιουῖσθαι. Ὡστε πολὺ ἂν δικαιότερον ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις πιστεύοιτε· ἐκ μὲν γὰρ τούτων ῥάδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῷ βουλομένῳ, ἐν ἐκείνοις δὲ τοὺς ἱππεύσαντας ἀναγκαῖον ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι. Ἔτι δέ, ὦ βουλή, εἴπερ ἱππευσα, οὐκ ἂν ἦ ἔξαρνος ὡς δεινόν τι πεποιηκώς, ἀλλ' ἡξίου, ἀποδείξας ὡς οὐδεὶς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. Ὅρῳ δὲ καὶ ὑμᾶς ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἱππευσάντων βουλευόντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγούς καὶ ἱπάρχους κεχειροτονημένους. Ὡστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἡγείσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι. Ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον.

Ερωτήσεις κατανόησης του Διδαγμένου Κειμένου

A1α.

Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις / φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν:

1. Ο Μαντίθεος εκφράζει την πεποίθηση ότι κανείς δεν μπορεί να αποδείξει την ενοχή του.
2. Ο Μαντίθεος προτρέπει τους βουλευτές να λάβουν υπόψη τους μόνο τους καταλόγους με τα ονόματα των ιππέων από τους οποίους εισπράχθηκαν τα αντίστοιχα επιδόματα.
3. Ο Μαντίθεος παραδέχεται ότι κάποιοι από τους πολίτες υπέφεραν εξαιτίας του.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

4. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι πολλοί από τους βουλευτές εκλέχθηκαν σε αυτό το αξίωμα, επειδή δεν είχαν υπηρετήσει στο ιππικό την εποχή των Τριάκοντα.
5. Ο Μαντίθεος καλεί μάρτυρα, για να επιβεβαιώσει τον χρόνο επιστροφής του στην Αθήνα.

Α1β.

1. Στο παραπάνω απόσπασμα ο Μαντίθεος διατυπώνει δύο συγκεκριμένα συμπεράσματα απευθυνόμενος στους βουλευτές. Να τα αναδιατυπώσετε με δικά σας λόγια.

Ερωτήσεις ερμηνείας και σχολιασμού του Διδαγμένου Κειμένου

1. **Ὡστε πολὺ ἂν δικαιότερον ... πιστεύοιτε:** Με ποια επιχειρήματα καταλήγει ο Μαντίθεος στο συγκεκριμένο συμπέρασμα και με ποια εκφραστικά μέσα ενισχύει την επιχειρηματολογία του;
2. Με ποιον τρόπο ο Μαντίθεος αμβλύνει την κατηγορία του ιππέα;

Ερώτηση συσχετισμού του Διδαγμένου Κειμένου με Παράλληλο Κείμενο

Λυσίας, Δήμου καταλύσεως ἀπολογία, §18

Στον λόγο του Δήμου καταλύσεως ἀπολογία, ο ρήτορας προσπαθεί ν' αποδείξει ότι οι κατήγοροί του τον συκοφαντούν άδίκαια και ότι ο ίδιος την περίοδο των Τριάκοντα έδρασε ως δημοκράτης.

Νομίζω, άνδρες δικαστές, ότι δε θα μισούσατε δίκαια αυτούς που στην περίοδο της ολιγαρχίας δεν είχαν πάθει κανένα κακό, ενώ πρέπει να οργίζεσθε εναντίον εκείνων που βασάνισαν το λαό, ούτε να νομίζετε εχθρούς όσους δεν έφυγαν (από την Αθήνα) αλλά αυτούς που σας εξόρισαν, ούτε αυτούς που επιδίωξαν να σώσουν την περιουσία τους αλλά αυτούς που αφείρεσαν την περιουσία από άλλους, ούτε αυτούς που έμειναν στην πόλη για να σώσουν τη ζωή τους αλλά

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

αυτούς που συνεργάστηκαν με τους τριάντα τυράννους γιατί ήθελαν να καταστρέψουν άλλους. Αν, πάλι, νομίζετε ότι πρέπει να εξοντώσετε εσείς όσους εκείνοι ξέχασαν να αδικήσουν, δε θα εξαιρεθεί κανένας πολίτης.

Μτφρ. Γ.Α. Ράπτης

Αφού διαβάσετε με προσοχή και τα δύο κείμενα (διδαγμένο και παράλληλο) που σας έχουν δοθεί, να συγκρίνετε τον τρόπο με τον οποίο και οι δύο κατηγορούμενοι προσπαθούν να αποδείξουν πως δεν υπήρξαν συνεργοί των Τριάκοντα τυράννων.

Ασκήσεις Λεξιλογίου

1. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου να γράψετε μία περίοδο λόγου στη Νέα Ελληνική, όπου η συγκεκριμένη λέξη να χρησιμοποιείται **με διαφορετική σημασία** από αυτήν που έχει στο κείμενο: **κατάστασιν, γράμμασιν, δοκιμάζεσθαι, ήγεισθε, μαρτύρησον**. Μπορείτε να τη χρησιμοποιήσετε **σε οποιαδήποτε μορφή της (μέρος του λόγου, πτώση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο)**.
2. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με ομόρριζα (απλά ή σύνθετα) του ρήματος **ἀποδείξειεν**, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:
 - Μου δίνεις ένα, για να καταλάβω τι εννοείς;
 - Γνωστή ηθοποιός παρουσίασε την μόδας διάσημου οίκου.
 - Επειδή υπήρχαν πολλές φοροδιαφυγής, πραγματοποιήθηκαν σαρωτικοί έλεγχοι στην αγορά.
 - Μην ξεχάσεις να πάρεις την
 - Η συμπεριφορά του ήταν Δεν έχω κανένα παράπονο.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

3. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου να γράψετε μία περίοδο λόγου στη Νέα Ελληνική, όπου η συγκεκριμένη λέξη να χρησιμοποιείται **με διαφορετική σημασία** από αυτήν που έχει στο κείμενο: **καταβαλόντα, ζημιούσθαι, γράμμασιν, δεινόν, αποδείξας**. Μπορείτε να τη χρησιμοποιήσετε **σε οποιαδήποτε μορφή της (μέρος του λόγου, πτώση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο)**.

9 Ο Μαντίθεος θα απολογηθεί σύντομα για όλη του τη ζωή

Ερμηνευτικές επισημάνσεις

αὐτῆς τῆς αἰτίας: Αναφέρεται στο γνωστό κατηγορητήριο: α) ότι ήταν ιππέας β) ότι ήταν ενάντια στους δημοκρατικούς στη μάχη του Πειραιά γ) ότι συμμετείχε στην εξουσία **Η συγκεκριμένη παράγραφος αποτελεί μια δεύτερη πρόθεσις.**

ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι: Υπονοούνται άλλα είδη δικαστικών αγώνων.

παντὸς τοῦ βίου: Οι μέλλοντες αξιωματούχοι της πολιτείας έπρεπε να διαθέτουν την έξωθεν καλή μαρτυρία, έπρεπε να είναι άξιοι δηλαδή του λειτουργήματός τους· προς επίτευξη όμως αυτού του σκοπού επιβαλλόταν να είναι άτρωτοι ηθικά· γιατί ο πολίτης εκείνος που έχει μειωμένη ηθική συνείδηση και αδύναμο χαρακτήρα, υπόκειται ευκολότερα σε πειρασμούς και εκβιασμούς, και υποπίπτει σε παρανομίες. Ο Μαντίθεος υπόσχεται ότι θα λογοδοτήσει για ολόκληρη τη ζωή του.

μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαί μου: Ο απολογούμενος απευθύνει έκκληση στους βουλευτές να τον ακούσουν με προσοχή και με ευνοϊκή διάθεση – γιατί προτίθεται να εκθέσει τα σχετικά με την ιδιωτική και δημόσια ζωή του, με σκοπό να αναιρέσει τις κατηγορίες.

διὰ βραχυτάτων: Εκτός από την εὐνοια, με τη συγκεκριμένη φράση επιτυγχάνει να προσελκύσει την προσοχή και τον ενδιαφέρον τους, γιατί όσα θα πει θα είναι σύντομα και δεν θα τους κουράσει (σχήμα πρόληψης). Αποτελεί κοινό τόπο στην ελληνική ρητορική σημειώνοντας την αρχή της διήγησης.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλόλογος

Ερωτήσεις - Παρατηρήσεις Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§8-9

Ἔτι δέ, ὦ βουλή, εἴπερ ἵππευσα, οὐκ ἂν ἦ ἔξαρνος ὡς δεινόν τι πεποιηκώς, ἀλλ' ἠξίου, ἀποδείξας ὡς οὐδείς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. Ὅρῳ δὲ καὶ ὑμᾶς ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἵππευσάντων βουλευόντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγούς καὶ ἱπάρχους κεχειροτονημένους. Ὡστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἠγείσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι. Ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον. Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας οὐκ οἶδ' ὅ, τι δεῖ πλείω λέγειν· δοκεῖ δέ μοι, ὦ βουλή, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι. Δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαί μου. Ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογίαν ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων.

Ερωτήσεις κατανόησης του Διδαγμένου Κειμένου

A1α.

Να γράψετε το γράμμα που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις / φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν:

- α. Κατά τον Μαντίθεο το να έχει υπηρετήσει κανείς στο ιππικό την εποχή των Τριάκοντα δεν αποτελεί αιτία αποκλεισμού από το αξίωμα του βουλευτή.
- β. Ο Μαντίθεος δηλώνει ότι ο μοναδικός λόγος της απολογίας του δεν είναι η κατηγορία, αλλά ο έλεγχος της συκοφαντίας των κατηγορών του.
- γ. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι στις «δοκιμασίες» ο ομιλητής πρέπει κυρίως να αντικρούει με επιχειρήματα τις κατηγορίες των αντιπάλων, όπως συμβαίνει και στις άλλες δικαστικές διαμάχες.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

- δ. Ο Μαντίθεος παρακαλεί τους κατηγορούς του να δείξουν ευνοϊκότερη στάση και να αποσύρουν τις κατηγορίες τους.
- ε. Ο Μαντίθεος υπόσχεται ότι θα είναι σύντομος στην απολογία του.

A1β.

1. Ποια διαπίστωση κάνει ο Μαντίθεος σχετικά με τους βουλευτές και σε ποιο συμπέρασμα καταλήγει;
2. **πολλούς δ' αὐτῶν στρατηγούς καὶ ἱππάρχους κεχειροτονημένους:** Σε ποιους ακριβώς αναφέρεται ο Μαντίθεος με την αντωνυμία **αὐτῶν**;
3. **Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας:** Σε ποια **αἰτία** αναφέρεται ο Μαντίθεος;

Ερωτήσεις ερμηνείας και σχολιασμού του Διδαγμένου Κειμένου

1. Με ποιους τρόπους ο Μαντίθεος επιδιώκει να εξασφαλίσει την εὐνοια και τη συμπάθεια των βουλευτών; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές στο διδαγμένο κείμενο.
2. Να εντοπίσετε δύο στοιχεία του λόγου, τα οποία να μπορούν να μας πείσουν ότι πρόκειται για λόγο απολογητικό.

Ερώτηση συσχετισμού του Διδαγμένου Κειμένου με Παράλληλο Κείμενο

Λυσίας, Πρὸς Σίμωνα Ἀπολογία, §§2-3

Ο Σίμωνας οδήγησε τον ομιλητή στο δικαστήριο του Αρείου Πάγου, με την κατηγορία ότι ο τελευταίος τον είχε τραυματίσει, αποσιωπώντας, ωστόσο, το γεγονός ότι τη συμπλοκή με τον κατηγορούμενο την είχε προκαλέσει ο ίδιος για λόγους ερωτικής αντιζηλίας. Το απόσπασμα που ακολουθεί είναι από το προοίμιο.

Εάν, λοιπόν, κάποιοι άλλοι επρόκειτο να αποφασίσουν για μένα, πάρα πολύ θα φοβόμουν τη δίκη, επειδή βλέπω ότι και μαγειρέματα και τυχαία περιστατικά

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

κάποτε γίνονται τέτοια, ώστε να συμβαίνουν στους δικάζόμενους πολλά αντίθετα προς την ορθοκρισία. Όμως, αφού ήρθα σε σας, ελπίζω να πετύχω το δίκαιο. Κυρίως αγανακτώ, κύριοι βουλευτές, γιατί θα αναγκαστώ να μιλήσω μπροστά σας για πράγματα, για τα οποία δε μιλούσα επειδή ντρεπόμουν, και ανέχτηκα τις αδικίες, αφού πολλοί επρόκειτο να γίνουν γνώστες της υπόθεσης μαζί με μένα. Επειδή όμως ο Σίμωνας με έφερε σε τέτοια ανάγκη, θα σας διηγηθώ όλα όσα έγιναν χωρίς να αποκρύψω τίποτα.

Μτφρ. Γ. Α. Ράπτης

Ποια κοινά στοιχεία για το ήθος των αντιπάλων τους παρουσιάζουν οι ομιλητές στα δύο κείμενα (διδαγμένο - παράλληλο) στο πλαίσιο της προσπάθειάς τους να αναιρέσουν τις κατηγορίες εις βάρος τους;

Ασκήσεις Λεξιλογίου

1. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου να γράψετε μία περίοδο λόγου στη Νέα Ελληνική, όπου **η ίδια λέξη, στο ίδιο μέρος του λόγου, σε οποιαδήποτε μορφή της (πτώση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο)** χρησιμοποιείται με **διαφορετική σημασία** από αυτήν που έχει στο κείμενο: **δοκιμάζεσθαι, μηδέν, μαρτύρησον, αίτίας, λόγον**.
2. Να επιλέξετε από τη στήλη Β για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη ή φράση της στήλης Α την **ορθή σημασία** της, σύμφωνα με το αρχαίο διδαγμένο κείμενο:

A	B
1. οὐκ ἂν ᾗ ἔξαρκος	α. δεν αρνούμαι β. δεν αρχίζω
2. κακῶς πέπονθε	α. κακοποιούμαι β. πενθώ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

3. Ἀνάβηθι	α. αναφέρω β. ανεβαίνω
4. μαρτύρησον	α. καταθέτω μαρτυρία β. βασανίζομαι
5. λόγον δίδοναι	α. δίνω τον λόγο μου β. λογοδοτώ

3. Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία **ετυμολογικά συγγενή** λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **πανόραμα, συκοφάντης, βαθμός, επιβίωση, προνοητικός.**
4. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με το κατάλληλο **ομόρριζο** (απλό ή σύνθετο) της λέξης του αρχαίου διδαγμένου κειμένου που σας δίνεται, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:
- **δεινόν:** Η Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία προβλέπει ραγδαία της κακοκαιρίας τις επόμενες ώρες.
 - **γνώμη:** Νιώθω για το καλό που μας έκανες!
 - **κεχειροτονημένους:** Η των γυναικών άλλαξε τις ισορροπίες της οικογένειας.
 - **καταψεύσασθαι:** Αποδείχθηκε πως οι μάρτυρες που κατέθεσαν στο δικαστήριο εναντίον του, ήταν στην πραγματικότητα
 - **δύνωμαι:** Νιώθω μεγάλη ο πυρετός με έχει καταβάλει.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλόλογος

10 Η συμπεριφορά του Μαντιθέου στην ιδιωτική του ζωή

Ερμηνευτικές επισημάνσεις

δύο μὲν ἀδελφὰς ... ἐκατέρω: Ο Μαντίθεος υπήρξε άψογος απέναντι στην οικογένειά του. Η συνηθισμένη προίκα ήταν 30-40 μνες, όχι όμως σπάνια υπερέβαινε το συγκεκριμένο ποσό, καθώς οι πλούσιοι έδιδαν συνήθως προίκα 1 τάλαντο. Βέβαια η προσφορά προίκας δεν ήταν τότε υποχρεωτική – ο πατέρας όμως ή τα αδέλφια του κοριτσιού έδιναν στη μελλοννυμφη ένα χρηματικό ποσό ή μέρος της οικογενειακής περιουσίας ως ένα είδος συνεισφοράς στα έξοδα που απαιτούσε η δημιουργία ενός νέου νοικοκυριού. Σε περίπτωση που ο γάμος λυνόταν, ο σύζυγος ήταν υποχρεωμένος να επιστρέψει την προίκα.

οὕτως ἐννειμάμην: Ο απολογούμενος υπογραμμίζει την υποδειγματική συμπεριφορά προς τον αδερφό του κατά τη διανομή της πατρικής περιουσίας: η παραχώρηση μεγαλύτερου μεριδίου στον μικρότερο αδελφό του αποκαλύπτει τη γενναιοδωρία του και συνεπώς την ανωτερότητά του απέναντι στο ατομικό συμφέρον.

ὥστε μηδεπώποτε ... ἔγκλημα γενέσθαι: (επανάληψη – υπερβολή) Ο Μαντίθεος ούτε κατηγορήθηκε από κάποιον ούτε κατηγορήσε κάποιον. Ήταν σημαντικό για την εποχή εκείνη να μην έχει παρουσιαστεί κάποιος στο δικαστήριο ως ενάγων ή εναγόμενος. Η πρώτη παρουσία του Μαντιθέου και μοναδική είναι αυτή της δοκιμασίας, πράγμα που πιστοποιεί το ήθος του.

⇒ Είναι αξιοσημείωτο ότι ο ομιλητής αφιερώνει μόλις μία παράγραφο στην οικογένειά του, ενώ οι παράγραφοι που αφορούν τη σχέση του με τους

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

Αθηναίους είναι περισσότερες από 7. Με τον τρόπο αυτό τονίζει την ευεργετική δραστηριότητά του προς την πόλη!

11-12 Η συμπεριφορά του Μαντιθέου στη δημόσια του ζωή

Ερμηνευτικές επισημάνσεις

§11

τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα: Ο Μαντίθεος για να δείξει την άψογη διαγωγή του στον ιδιωτικό τομέα επικαλείται δύο οικογενειακά παραδείγματα, που αφορούν τη συμπεριφορά του προς τον αδελφό του και τις αδελφές του.

περὶ δὲ τῶν κοινῶν: Ακολουθεί μετά την αναφορά στην ιδιωτική ζωή, ένα ηθικό – ψυχολογικό επιχείρημα, που αποτελεί και την **πιο σπουδαία απόδειξη** της ευπρέπειας και της χρηστότητας του ήθους του Μαντιθέου μέσα από την αντίθεση της δικής του συμπεριφοράς και των υπολοίπων νέων της Αθήνας. Την **ἐπιείκειαν** που ο Μαντίθεος επέδειξε στη διοίκηση των ιδίων είναι λογικό να την επιδείξει και στις κοινωνικές του σχέσεις και στην ενασχόληση με τα κοινά. Γι' αυτό η συμπεριφορά του Αθηναίου πολίτη στην ιδιωτική του ζωή έπαιζε καθοριστικό ρόλο στη δοκιμασία για την ανάληψη ενός δημοσίου αξιώματος.

§12

ἔτι δ' ...: Ένα πολύ ισχυρό ηθικό επιχείρημα ακολουθεί, που αφορά το γεγονός της αδυναμίας να αποδείξει κάποιος ότι ο Μαντίθεος είναι φιλόδικος.

πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας ...: Ένα ακόμη ηθικό επιχείρημα που αναφέρεται στο χρέος προς την πατρίδα και τους πολεμικούς κινδύνους, που απορρέουν από αυτό.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλόλογος

Ερωτήσεις - Παρατηρήσεις Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου, §§10-11

Ἐγὼ γὰρ πρῶτον μὲν, οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως, δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδούς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρα, πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνειμάμην ὥστ' ἐκείνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως βεβίωκα ὥστε μηδεπώποτε μοι μηδὲ πρὸς ἓνα μηδὲν ἔγκλημα γενέσθαι. Καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα· περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἡγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπιεικείας, ὅτι τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὤψεσθέ μοι διαφόρους ὄντας, καὶ πλείστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιούντας καὶ ψευδομένους. Καίτοι δῆλον ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ.

Ερωτήσεις κατανόησης και ερμηνείας του Διδαγμένου Κειμένου

A1α.

Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις / φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν:

Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι

1. κληρονόμησε μεγάλη περιουσία.
2. πάντρεψε τις δύο αδερφές του δίνοντας συνολική προίκα 30 μνες.
3. ευνοήθηκε από τη μοιρασιά της πατρικής περιουσίας έναντι του αδερφού του.
4. στην ιδιωτική του ζωή δεν έδωσε ποτέ αφορμή σε κανέναν για παράπονο εναντίον του.
5. στη δημόσια ζωή του όλοι μιλούν επαινετικά για τον ίδιο.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

A1β.

1. **ὥστ' ἐκείνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρώων**: Σε ποιον αναφέρεται με την αντωνυμία **ἐκείνον** ο Μαντίθεος;
2. **εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν**: Σε ποιες συμπεριφορές αναφέρεται ο Μαντίθεος με την αντωνυμία **αὐτῶν**;
3. **μέγιστον ἡγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπιεικείας**: Ποια είναι κατά τον Μαντίθεο η μεγαλύτερη απόδειξη της τιμιότητάς του και της κόσμιας συμπεριφοράς του;
4. Ποιο βασικό επιχείρημα που αφορά τη δημόσια ζωή του διατυπώνει ο Μαντίθεος στο παραπάνω απόσπασμα;

Ερωτήσεις ερμηνείας και σχολιασμού του Διδαγμένου Κειμένου

1. Γιατί συνδέει ο Μαντίθεος την οικονομική του κατάσταση με τις συμφορές της πόλης;
2. Πώς σκιαγραφείται το ήθος του Μαντίθεου στη δημόσια ζωή του και σε ποιο συμπέρασμα καταλήγει ο Μαντίθεος με την αναφορά του σε αυτό;

Ερώτηση συσχετισμού του Διδαγμένου Κειμένου με Παράλληλο Κείμενο

Άγγελος Βλάχος, Ο κύριός μου Αλκιβιάδης, απόσπασμα

Ο Άγγελος Βλάχος υπήρξε μελετητής της αρχαίας γραμματείας και μυθιστοριογράφος. Στο έργο του, Ο κύριός μου Αλκιβιάδης, προσφέρει μία πολύπλευρη οπτική για την κατανόηση του 5^{ου} αιώνα π.Χ.

«Μεθαύριο θα ξαναφύγομε εκστρατεία, φίλοι! Βάλτε, δούλοι, να πιούμε κι ας εξακολουθήσει η διασκέδαση μ' άκρατο το κρασί μας. Τιμάνδρα, τραγούδα! Εύθυμα τραγουδάκια, γελαστά: Η ζωή είναι τόσο όμορφη και τόσο πλούσια! Σιλύκοοοοο! Καταραμένε των θεών! Φώναξε τις αυλητρίδες!»

Από την πλαϊνή κάμαρα, όπου είχα μισογυρίσει γλαρωμένος απ' τη νύστα, αναπήδησα με τη φωνή του Αλκιβιάδη και βγήκα στην αυλή για να ξαναμπώ απ' τη μεγάλη πόρτα. Εκεί είδα τον Σωκράτη που στεκόταν, λες έστηνε ενέδρα, σε μια γωνιά της αυλής. Φαίνεται πως είχε ακούσει κι αυτός τη φωνή του Αλκιβιάδη, γιατί προχώρησε και μπήκε στην αίθουσα του συμποσίου όπου ήταν όλη η παρέα μισομεθυσμένη κιόλας. Καθώς ένιωσαν οι χαροκόποι τον Σωκράτη απλώθηκε μια σιωπή και τα πρόσωπα σοβαρεύτηκαν, σαν φοβισμένα.

Άγγ. Βλάχος. 2008 *Ο κύριός μου Αλκιβιάδης*. Το Βήμα (Βιβλιοπωλείον της Εστίας), σ. 258.

Το παραπάνω κείμενο του Άγγελου Βλάχου αναφέρεται σε μια σκηνή συμποσίου στην Αρχαία Αθήνα. Πώς συσχετίζεται η συγκεκριμένη αφήγηση με τις αναφορές του Μαντίθεου στο ήθος των αντιπάλων του αλλά και του ίδιου;

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

Ασκήσεις Λεξιλογίου

1. Να επιλέξετε για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α την **ετυμολογικά συγγενή** της νεοελληνική λέξη της στήλης Β.

A	B
1. καταλειφθείσης	α. κατάληψη β. εγκατάλειψη
2. ἐξέδωκα	α. δοτική β. δωμάτιο
3. ἔγκλημα	α. σύγκληση β. ἐγκλιση
4. διώκηκα	α. επιείκεια β. οικία
5. ὄψεσθε	α. άποψη β. απόψε

2. Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία **ομόρριζη** λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **διανομέας, κλήση, κατοικία, άποψη, συμφέρον**.
3. Να γράψετε ένα **σύνθετο ομόρριζο ουσιαστικό** της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου: **πόλεως, ἐνειμάμην, πατρώων, ὄψεσθέ, εἶχον**.
4. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου να γράψετε μία περίοδο λόγου στη Νέα Ελληνική, όπου η συγκεκριμένη λέξη να χρησιμοποιείται **με διαφορετική σημασία** από αυτήν που έχει στο κείμενο: **οὐσίας, ἐξέδωκα, ἔγκλημα, ἐπιεικείας, διατριβάς**. Μπορείτε να τη χρησιμοποιήσετε **σε οποιαδήποτε μορφή της (μέρος του λόγου, πτώση, αριθμό, γένος, ἐγκλιση, χρόνο)**.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

Ερωτήσεις - Παρατηρήσεις Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου, §§11-12

Καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα· περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἡγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπιεικείας, ὅτι τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄψεσθαι μοι διαφόρους ὄντας, καὶ πλείστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιούντας καὶ ψευδομένους. Καίτοι δὴλον ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ. Ὑπὲρ δ', ὦ βουλή, οὐδεὶς ἂν ἀποδείξαι περὶ ἐμοῦ δύναίτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγεννημένην· καίτοι ἑτέρους ὁρᾶτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας. Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε οἶον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει.

Ερωτήσεις κατανόησης του Διδαγμένου Κειμένου

A1α.

Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις / φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν:

1. Ο Μαντίθεος παραδέχεται ότι σε νεαρότερη ηλικία συχνάζε σε καταγώγια, όπως και άλλοι νέοι της εποχής του.
2. Κατά τον Μαντίθεο οι συκοφαντικές συμπεριφορές χαρακτήριζαν πολλούς νέους που συχνάζαν στα καταγώγια.
3. Ο Μαντίθεος ομολογεί ότι ήταν φιλόδικος, όπως και πολλοί άλλοι Αθηναίοι.
4. Ο Μαντίθεος καλεί τους βουλευτές να αναλογιστούν τις στρατιωτικές υπηρεσίες του προς την πόλη.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

A1β.

1. **καίτοι έτέρους όρâte πολλάκις είς τοιούτους άγώνας καθεστηκότας:** Σε τι ακριβώς αναφέρεται ο Μαντίθεος με τη φράση **είς τοιούτους άγώνας;**
2. **καίτοι δηλον ότι, εί τών αύτών έπεθυμούμεν, ούκ άν τοιαύτην γνώμην είχον περι έμου:** Σε τι ακριβώς αναφέρεται ο Μαντίθεος με την οριστική αντωνυμία **τών αύτών;**

Ερωτήσεις ερμηνείας και σχολιασμού του Διδαγμένου Κειμένου

1. **“Ετι δ΄, ώ βουλή, ... άγώνας καθεστηκότας:** Ποιο επιχείρημα διατυπώνει ο Μαντίθεος; Να το αξιολογήσετε ως προς την πειστικότητά του.
2. Στους δικανικούς λόγους οι «πράξεις εκ του βίου» είναι κοινοί τόποι τόσο για το ήθος του αντιπάλου όσο και για το ήθος του λέγοντος. Να εντοπίσετε τα σημεία του διδαγμένου κειμένου που επιβεβαιώνουν την άποψη αυτή.

Ερώτηση συσχετισμού του Διδαγμένου Κειμένου με Παράλληλο Κείμενο

Λυσίας, Κατά σιτοπωλών, §§13.5-15.1

Ο λόγος Κατά σιτοπωλών είναι ρητορικός δικανικός λόγος του Λυσία που ανήκει στην κατηγορία των καταγγελτικών λόγων του. Γράφτηκε για λογαριασμό του κατηγορού περίπου το 386 π.Χ. και εκφωνήθηκε ενώπιον της Ηλιαίας εναντίον κυρίως των σιτοπωλών και λιγότερο των σιτεμπόρων για λαθραία εισαγωγή σίτου και αισχροκέρδεια.

Ωστόσο όλοι γνωρίζετε ότι αυτοί είναι οι τελευταίοι που δικαιούνται να προβάλλουν παρόμοιους ισχυρισμούς. Γιατί τα συμφέροντά τους είναι αντίθετα από τα συμφέροντα των άλλων. Γιατί τότε κερδίζουν περισσότερα, όταν φτάσει στην πόλη η είδηση για κάποια συμφορά και πωλούν ακριβό το σιτάρι. Με τόση χαρά μάλιστα βλέπουν τις δικές σας συμφορές, ώστε κάποιες τις πληροφορούνται πριν από τους άλλους, και κάποιες τις χαλκεύουν (:

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

κατασκευάζουν) οι ίδιοι διαδίδοντας ή ότι χάθηκαν τα πλοία στον Πόντο, ή ότι συνελήφθησαν από τους Λακεδαιμόνιους όταν απέπλεαν, ή ότι έχουν κλείσει τα λιμάνια, ή ότι πρόκειται να καταγγεληθούν οι συνθήκες. Και έχουν φτάσει σε τέτοιο σημείο εχθρότητας, ώστε συνωμοτούν εναντίον σας σε κρίσιμες στιγμές ταυτόχρονα με τους εχθρούς.

Μτφρ. Θ.Κ. Στεφανόπουλος

Σε ποιο φαινόμενο που αποτελούσε πληγή για τη δημόσια ζωή της αρχαίας Αθήνας, αναφέρονται και τα δύο κείμενα (διδαγμένο - παράλληλο);

Ασκήσεις Λεξιλογίου

1. Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **συνοικία, ευτυχώς, παράδειγμα, κατάσταση, επισκέπτης.**
2. Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **διοίκηση, επίτευξη, εντρίβή, κάτοπτρο, εκδήλωση.**
3. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με **ομόρριζα** (απλά ή σύνθετα) του ρηματικού τύπου **είχον**, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:
 - Τα επιχειρήματά του δεν είχαν καμία με το θέμα.
 - Όταν ο καταναλωτής καθυστερεί την εξόφληση του λογαριασμού ύδρευσης, η νερού μπορεί να διακοπεί.
 - Το μας συμμετείχε στους μαθητικούς αθλητικούς αγώνες.
 - Μπορείς να του εμπιστευτείς το μυστικό σου, είναι

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

13 Πρόταση του Μαντιθέου να πολεμήσει ως οπλίτης

Ερμηνευτικές Επισημάνσεις

ἔφην τῷ Ὀρθοβούλῳ ... στρατεύεσθαι: Η ενέργεια αυτή του Μαντιθέου είναι πράγματι αξιέπαινη και δείχνει ήθος ηρωικό· αν η πρωτοβουλία του αυτή επιβεβαιωθεί από τη μαρτυρία που ακολουθεί, είναι σίγουρο ότι ο ομιλητής παρέχει σε αυτό το σημείο το σοβαρότερο επιχείρημα υπέρ της έγκρισής του ως βουλευτή. Πρόκειται για ένα ακόμη ηθικό επιχείρημα.

☛ Είναι προφανές η απόπειρα του Μαντιθέου να διεγείρει την αγανάκτηση και την οργή στην ψυχή των βουλευτών εναντίον των αντιπάλων του, εφόσον τους κατατάσσει απερίφραστα στους ανθρώπους των καταγωγίων, που όχι μόνο συκοφαντούν έντιμους και ενάρετους συμπολίτες τους αλλά και σχεδιάζουν κακά εναντίον τους. Επίσης, κάθε λέξη του είναι μετρημένη, χωρίς να εκφράζεται κάτι πικρό ή δεινό ή φοβερό. Ουσιαστικά η παράκλησή του («δέομαι») μετατρέπεται σε αξίωση, γιατί έχει το δίκαιο με το μέρος του.

Αντιθέσεις

1. *περὶ μὲν τοίνυν ... δοκεῖ δέ μοι*
2. *ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ... ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις*
3. *δύο μὲν ἀδελφὰς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ... οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης*
4. *τὰ μὲν ἴδια ... περὶ δὲ τῶν κοινῶν*
5. *οὐδεὶς ἂν ἀποδείξαι ... καίτοι ἑτέρους ὁρᾶτε ...*
6. *τοῖς μὲν ἱππεύουσιν ... τοῖς δ' ὀπλίταις ... παρὰ τὸν νόμον*

Σε τι διαφέρει μια τυπική δίκη από την δοκιμασίαν;

Η **δοκιμασία** ήταν μια διαδικασία παρόμοια με μια κανονική δίκη: μιλούσε πρώτα ο κατήγορος που εξέθετε το κατηγορητήριο και απαντούσε ύστερα ο κατηγορούμενος που προσπαθούσε να το ανασκευάσει· προτείνονταν μάρτυρες ή άλλες άτεχνες πίστεις· τον χρόνο της κατηγορίας όσο και της απολογίας καθόριζε η κλεψύδρα· επακολουθούσε μυστική ψηφοφορία.

Οι διαφορές μεταξύ της **δοκιμασίας** και μιας τυπικής δίκης ήταν οι εξής:

1. Στις **δοκιμασίες** υποβαλλόταν ένα στερεότυπο ερωτηματολόγιο – κάτι που δεν γινόταν στις τυπικές δίκες (βλ. σχόλιο του σχολικού βιβλίου).
2. Στις **δοκιμασίες** κύρια επιδίωξη του **κατηγορουμένου** ήταν να επικυρωθεί η εκλογή του, που είχε γίνει με κλήρωση ή χειροτονία, ενώ στις τυπικές δίκες ήταν η αθώωσή του και η απαλλαγή του από τις κατηγορίες. Αντίθετα, επιδίωξη του **κατηγόρου** στις **δοκιμασίες** ήταν να αποτρέψει την επικύρωση ενός δημοσίου αξιώματος, ενώ του **κατηγορουμένου** να επιτύχει την απαιτούμενη έγκριση στο αξίωμα αυτό.
3. Σε μια τυπική δίκη, οι διάδικοι όφειλαν να αναφέρονται μόνο σε όσα αφορούσαν την υπόθεση που δικαζόταν. Στην **δοκιμασίαν** επιβαλλόταν η αναφορά στην εν γένει δημόσια και ιδιωτική ζωή, προκειμένου να διαμορφωθεί μία ολοκληρωμένη άποψη.

[Οι παράγραφοι 14-17 περιληπτικά: Ο Μαντίθεος αναφέρεται στην εκστρατεία στην Κόρινθο και στις άλλες στρατιωτικές του υπηρεσίες.]

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

Ερωτήσεις - Παρατηρήσεις Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου, §§12-13

Ἔτι δ', ὦ βουλή, οὐδεὶς ἂν ἀποδείξαι περὶ ἐμοῦ δύναιτο οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγεννημένην· καίτοι ἑτέρους ὁρᾶτε πολλάκις εἰς τοιούτους ἀγῶνας καθεστηκότας. Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους σκέψασθε οἷον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει. Πρῶτον μὲν γάρ, ὅτε τὴν συμμαχίαν ἐποιήσασθε πρὸς [τοὺς] Βοιωτοὺς καὶ εἰς Ἀλάρτον ἔδει βοηθεῖν, ὑπὸ Ὁρθοβούλου κατειλεγμένος ἱππεύειν ἐπειδὴ πάντας ἐώρων τοῖς μὲν ἱππεύουσιν ἀσφάλειαν εἶναι δεῖν νομίζοντας, τοῖς δ' ὀπλίταις κίνδυνον ἡγουμένους, ἐτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον ἐγὼ προσελθὼν ἔφην τῷ Ὁρθοβούλῳ ἐξαλείψαί με ἐκ τοῦ καταλόγου, ἡγούμενος αἰσχρὸν εἶναι τοῦ πλήθους μέλλοντος κινδυνεύειν ἄδειαν ἐμαυτῷ παρασκευάσαντα στρατεύεσθαι. Καί μοι ἀνάβηθι, Ὁρθόβουλε.

Ασκήσεις κατανόησης και ερμηνείας του Διδαγμένου Κειμένου

A1α.

Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις / φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν:

1. Ο Μαντίθεος αρνείται ότι ήταν φιλόδικος όπως οι υπόλοιποι Αθηναίοι.
2. Ο Μαντίθεος αναφέρεται στη συμμαχία Σπαρτιατών και Θηβαίων με αφορμή τη μάχη στην Αλάρτο.
3. Σύμφωνα με τα όσα αναφέρει ο Μαντίθεος ο Ορθόβουλος, ως φύλαρχος, κρατούσε τον κατάλογο των ιππέων.
4. Ο Μαντίθεος αναφέρει ότι κάποιοι Αθηναίοι κατατάχθηκαν στο ιππικό σε αντίθεση με τον σχετικό νόμο.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

5. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι θα ήταν πιο ασφαλής εάν υπηρετούσε στο πεζικό και γι' αυτό ζήτησε από τον Ορθόβουλο να τον τοποθετήσει εκεί.

A1β.

1. **καίτοι έτέρους όρᾶτε πολλάκις είς τοιούτους άγῶνας καθεστηκότας**: Σε τι ακριβώς αναφέρεται ο Μαντίθεος με τη φράση **είς τοιούτους άγῶνας**;
2. **έτέρων αναβάντων επί τούς ίππους άδοκιμάστων παρά τόν νόμον**: Τι εννοεί ο Μαντίθεος με τη χρήση του όρου **άδοκιμάστων**;
3. Σε τι διαφοροποιούνταν η συμπεριφορά του Μαντίθεου από τους άλλους Αθηναίους στρατιώτες στη μάχη που έλαβε χώρα στην Αλίαρτο;

Ερωτήσεις σχολιασμού και ερμηνείας του Διδαγμένου Κειμένου

1. Με αφορμή τα γεγονότα στην Αλίαρτο ο Μαντίθεος αναδεικνύει το ήθος του μέσα από αντιθέσεις. Αφού τις επισημάνετε αξιοποιώντας στοιχεία του διδαγμένου κειμένου, να περιγράψετε το ήθος του.
2. Να αξιολογήσετε την πειστικότητα των επιχειρημάτων που διατυπώνει ο Μαντίθεος.

Ερώτηση συσχετισμού του Διδαγμένου Κειμένου με Παράλληλο Κείμενο

Λυσίας, Κατά Άλκιβιάδου λιποταξίου, §§9-11

Ο Αλκιβιάδης, γιος του ομώνυμου γνωστού πολιτικού και της Ιππαρέτης, κατηγορείται στον λόγο αυτό ότι, ενώ κατατάχθηκε το 395/4 π.Χ. για να πολεμήσει ως οπλίτης στην Αλίαρτο της Βοιωτίας, λόγω της δειλίας του μεταπήδησε στο σώμα των ιππέων, χωρίς να πληρούνται οι νόμιμες προϋποθέσεις.

Αυτός λοιπόν (ο Αλκιβιάδης) σε τέτοιο σημείο φαυλότητος έφθασε, και τόσο σας περιφρόνησε, και τόσο τους εχθρούς φοβήθηκε, και τόσο πεθύμησε να καταταχθεί στο ιππικό, και τόσο τους νόμους παρέβλεψε, ώστε ουδόλως έλαβε

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

υπ' όψιν του τις συνέπειες της παραβάσεως των νόμων και τις δίκες, αλλά προτίμησε και τα πολιτικά του δικαιώματα να χάσει, και η περιουσία του να δημευθεί, και ένοχος να θεωρηθεί όλων των υπό των νόμων απειλουμένων τιμωριών μάλλον παρά να καταταχθεί με τους οπλίτες και να ονομάζεται οπλίτης. Και άλλοι μεν, ενώ ουδέποτε είχαν υπηρετήσει ως οπλίτες, ενώ άλλοτε υπηρετούσαν ως ιππείς, και είχαν προξενήσει μεγάλες βλάβες στους εχθρούς, δεν τόλμησαν να ανέλθουν εις τους ίππους, διότι φοβούνταν σάς (τους δικαστές) και τον νόμο· διότι σκέπτονταν ότι δεν θα καταστραφεί η πόλις, αλλ' ότι θα σωθεί, και θα γίνει μεγάλη, και θα τιμωρήσει τους αδικούντες. Ο Αλκιβιάδης τόλμησε να ανέλθει στον ίππο (να καταταχθεί στο ιππικό), ενώ δεν διέκειτο ευνοϊκώς προς τον λαό, ενώ δεν είχε πρότερον υπηρετήσει ως ιππέας, ενώ ούτε και τώρα γνωρίζει να ιππεύει, ενώ δεν είχε εξετασθεί (από τους αρμόδιους άρχοντες), σκεπτόμενος ότι δεν θα δυνηθεί η πόλη να τιμωρήσει τους αδικούντες.

Μτφρ. Σ. Τζουμελέας. [1939]. Διασκευή στη δημοτική

Αφού διαβάσετε προσεκτικά τα δύο κείμενα (πρωτότυπο – μεταφρασμένο) να συγκρίνετε τη συμπεριφορά του Αλκιβιάδη με εκείνη του Μαντίθεου με αφορμή τα γεγονότα στην Αλίαρτο.

Ασκήσεις Λεξιλογίου

1. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με το κατάλληλο **ομόρριζο (απλό ή σύνθετο)** της λέξης του αρχαίου διδαγμένου κειμένου που σας δίνεται, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- **δύναιτο**: Έχεις πυρετό, γι' αυτό νιώθεις
- **καθεστηκότας**: Η έχει γίνει δυστυχώς ανυπόφορη!

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

- **σκέψασθε**: Τι σε προβληματίζει; Δείχνεις
- **έώρων**: Ο αετός έχει πολύ δυνατή
- **ἔφην**: Απαγορεύονται οι τσιγάρων στην τηλεόραση.

2. Να γράψετε μία **σύνθετη** λέξη της Νέας Ελληνικής, **με πρώτο ή δεύτερο συνθετικό** καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου: **γραφήν, πόλει, πάντας, ἵππους, νόμον**.

3. Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **παράδειγμα, ακαταμάχητος, συλλεκτικός, βαθμός, συσκευή**.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

18-19 Το κριτήριο αξιολόγησης του πολίτη

Ερμηνευτικές Επισημάνσεις

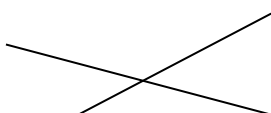
§18

Τα επιχειρήματα του Μαντιθέου στις παραγράφους 18-19 έχουν ανακεφαλαιωτικό χαρακτήρα: ιδιαίτερα στην πρώτη περίοδο της παραγράφου 18 αλλά και στη συνέχεια, γιατί αναφέρεται στη συμμετοχή του σε εκστρατείες και στην εμφάνισή του, πράγματα τα οποία έχει ήδη αναφέρει προηγούμενα.

Η υποδειγματική στάση του Μαντίθεου φαίνεται:

- από τον βαθμό συμμετοχής του στις εκστρατείες και τις φρουρές
- από τη διάρκεια συμμετοχής του, που εκφράζεται με το ρήμα και τον επιρρηματικό προσδιορισμό του χρόνου (**πάντα τὸν χρόνον διατετέλεκα τὰς ἐξόδους ποιούμενος**),
- από την ποιότητα συμμετοχής, που εκφράζεται με την αντίθεση **μετὰ τῶν πρώτων μὲν τὰς ἐξόδους ποιούμενος ≠ μετὰ τῶν τελευταίων δὲ ἀναχωρῶν**

Αξιοσημείωτη είναι η εμφαντική θέση του **πῶποτε** και το χιαστό σχήμα:

τῶν ἄλλων στρατειῶν καὶ	πῶποτε			
φρουρῶν	οὐδεμιᾶς			
ἀπελείφθην				
			διατετέλεκα	μετὰ τῶν
ἀλλὰ πάντα τὸν χρόνον			πρώτων	

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλόλογος

Είναι εύλογο ο ρήτορας να προσπαθεί να καταστήσει όσο πιο έντεχνο γίνεται το τελευταίο αποδεικτικό στοιχείο του λόγου, το οποίο θα παραμείνει ζωηρότερο –ως το πιο πρόσφατο στη μνήμη των Βουλευτών

καίτοι χρῆ ...: Σκοπός του ομιλητή είναι να τονίσει ότι οι Αθηναίοι πρέπει να αξιολογούν τους πολιτευόμενους όχι από την εξωτερική τους εμφάνιση, αλλά από την προσφορά τους προς την πατρίδα.

ἐκ τῶν τοιούτων: Ο εμπρόθετος προσδιορισμός έχει ιδιαιτέρο νοηματικό βάρος, διότι α) συνδέει νοηματικά την περίοδο, στην οποία ευρίσκεται με τα προηγούμενα, β) αποτελεί το μέτρο αξιολόγησης και γ) αποτελεί τη βασική προϋπόθεση του **φιλοτίμως καὶ κοσμίως πολιτεύεσθαι**, στο οποίο αποσκοπεί η δοκιμασία.

οὐκ εἴ τις κομᾶ, διὰ τοῦτο μισεῖν: Οι Λακωνιστές, αυτοί δηλαδή που θαύμαζαν και μιμούνταν τον λακωνικό τρόπο ζωής ἦσαν τουλάχιστον αντιπαθείς σε πολλούς δημοκρατικούς Αθηναίους που πρόσεχαν την εμφάνισή τους. Η στάση αυτή δεν ήταν βέβαια δημοκρατική.

βλάπτει ... ὠφελείσθε: Στην αντίθεση των ρημάτων αυτών στηρίζεται και αισθητοποιείται η αιτιολόγηση της αξιολόγησης. Η κάθε πράξη αξιολογείται από το κίνητρο, την ποιότητά της και το αποτέλεσμα της. Αξιοσημείωτη η **χρήση του β΄ πληθυντικού** που είναι κατά κάποιο δεσμευτική για ευνοϊκή απόφαση των Βουλευτών.

§19

ὥστε οὐκ ἄξιον ... σκοπεῖν: Εδώ υποκρύπτεται μια «σύγκριση-αντίθεση» μεταξύ των πολλών και των βουλευτών, όσον αφορά το κριτήριο αξιολόγησης

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

του πολίτη: δεν είναι επιτρεπτό στους βουλευτές να αισθάνονται συμπάθεια ή αντιπάθεια απέναντι σε κάποιον συμπολίτη τους, παρασυρόμενοι από την εξωτερική του εμφάνιση· **αντίθετα οφείλουν να τον κρίνουν και να τον αξιολογούν σύμφωνα με τα έργα του** – γιατί αυτά και μόνον μπορούν να ωφελήσουν ή να βλάψουν το κοινωνικό σύνολο· καθήκον λοιπόν των βουλευτών είναι να τον κρίνουν με τη λογική και όχι με το συναίσθημα. Αυτό αισθητοποιείται με τη λίαν επιτυχή αντίθεση του συναισθήματος που εκφράζεται με τα απαρέμφατα **φιλεῖν-μισεῖν**, και της λογικής που εκφράζεται με το απαρέμφατο **σκοπεῖν**. Ο Μαντίθεος προβάλλει την άποψη ότι πολλοί από αυτούς που θεωρούνται σώφρονες και παρουσιάζονται ως ενάρετοι πολίτες υπήρξαν προδότες της πόλεως. Καταφέρνουν όμως με την υποκριτική τους συμπεριφορά να αποκρύπτουν την εσωτερική τους ακοσμία με την εξωτερική τους ευκοσμία.

πολλοὶ μὲν γὰρ ... εἰργασμένοι: Η αποφθεγματική αυτή φράση του Μαντιθέου έχει σκοπό να πείσει τους ακροατές του να εστιάσουν την προσοχή τους στην ουσία των πραγμάτων, δηλαδή στο «είναι» και όχι σε εξωτερικά στοιχεία – επιφαινόμενα. Εξυπακούεται ότι ο συντάκτης του λόγου διακατέχεται από τον ενδόμυχο φόβο μήπως η προκλητική για τους δημοκρατικούς εμφάνιση του πελάτη του επηρεάσει αρνητικά τους βουλευτές και εξαχθεί κατά την ψηφοφορία δυσμενές αποτέλεσμα στη δοκιμασία του. Είναι φυσικό να σκεφτούμε ότι οι οδυνηρές μνήμες από την τυραννία των Τριάκοντα ήταν ακόμη νωπές στην Αθήνα και εύκολα οι πολίτες μπορούσαν να παρασυρθούν σε αντεκδικήσεις.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

⇒ Η υπεροχή της λογικής έναντι του αισθήματος τεκμηριώνεται και εκφράζεται στην τελευταία ημιπερίοδο: πρόκειται για την αντίθεση ανάμεσα στο **φαίνεσθαι** και το **εἶναι**, που εκφράζεται με τις εναντιωματικές μετοχές **διαλεγόμενοι**, **ἀμπεχόμενοι**, **ἀμελοῦντες** και τα αντίστοιχα ρήματά τους **γεγόνασι**, **εἰσιν** **εἰργασμένοι**.

☛ Είναι προφανές η επιδίωξη του Μαντιθέου: να δημιουργήσει κλίμα συμπάθειας και εύνοιας προς τον εαυτό του, παρουσιάζοντας τον εαυτό του ως υπάκουο και φιλόπατρι πολίτη, που δεν βλάπτει κανέναν, αλλά αντίθετα έχει προσφέρει πολλά στην πόλη του. Από την άλλη δημιουργεί αντιπάθεια στις ψυχές των ακροατών προς τους κατηγορούς του – πράγμα που τον ωφελεί, γιατί πετυχαίνει να αποκαλύψει τα ταπεινά τους κίνητρα στην υπόθεσή του και να κλονίσει έτσι τη βασιμότητα και την αξιοπιστία του κατηγορητηρίου τους.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

Ερωτήσεις - Παρατηρήσεις Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου, §§18-19

Τῶν τοίνυν ἄλλων στρατειῶν καὶ φρουρῶν οὐδεμιᾶς ἀπελείφθην πώποτε, ἀλλὰ πάντα τὸν χρόνον διατετέλεκα μετὰ τῶν πρώτων μὲν τὰς ἐξόδους ποιούμενος, μετὰ τῶν τελευταίων δὲ ἀναχωρῶν. Καίτοι χρὴ τοὺς φιλοτίμως καὶ κοσμίως πολιτευομένους ἐκ τῶν τοιούτων σκοπεῖν, ἀλλ' οὐκ εἴ τις κομᾶ, διὰ τοῦτο μισεῖν· τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα οὔτε τοὺς ἰδιώτας οὔτε τὸ κοινὸν τῆς πόλεως βλάπτει, ἐκ δὲ τῶν κινδυνεύειν ἐθελόντων πρὸς τοὺς πολεμίους ἅπαντες ὑμεῖς ὠφελείσθε. Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ὦ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἴτιοι γέγονασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ καὶ ἀγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι.

Ερωτήσεις κατανόησης του Διδαγμένου Κειμένου

Α1α.

Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις / φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν:

1. Ο Μαντίθεος παραδέχεται ότι αποχωρούσε πρώτος από τις εκστρατείες.
2. Ο Μαντίθεος θεωρεί ότι το να έχει κάποιος μακριά μαλλιά δεν βλάπτει ούτε τις αρχές της πόλης ούτε τους απλούς πολίτες.
3. Ο Μαντίθεος δικαιολογεί τους βουλευτές που αισθάνονται συμπάθεια ή αντιπάθεια για κάποιον εξαιτίας της εξωτερικής του εμφάνισης.
4. Ο Μαντίθεος υποστηρίζει ότι για την αξιολόγηση ενός πολίτη πρέπει να εξετάζονται και η εξωτερική του εμφάνιση και η προσφορά του στην πόλη.
5. Ο Μαντίθεος αναφέρει ότι κάποιοι πολίτες, παρόλο που αμελούν την εξωτερική τους εμφάνιση, έχουν ωφελήσει την πόλη.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

A1β.

1. Ποιες στρατιωτικές υποχρεώσεις εκπλήρωσε ο Μαντίθεος και με ποιον τρόπο;
2. **τοὺς φιλοτίμως καὶ κοσμίως πολιτευομένους ἐκ τῶν τοιούτων σκοπεῖν:**
Σε τι ακριβῶς αναφέρεται ο Μαντίθεος με τη φράση **ἐκ τῶν τοιούτων**;
3. Σε ποιο συμπέρασμα καταλήγει ο Μαντίθεος για την εξωτερική εμφάνιση ως κριτήριο αξιολόγησης του πολίτη; Να το αναδιατυπώσετε με δικά σας λόγια.

Ερωτήσεις σχολιασμού και ερμηνείας του Διδαγμένου Κειμένου

1. **Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ᾧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν:** Ποιο πρέπει να είναι, κατά τον Μαντίθεο, το κριτήριο αξιολόγησης ενός πολίτη και με ποιους εκφραστικούς τρόπους αυτό αναδεικνύεται;
2. Ποια συμπεράσματα εξάγουμε για τα πολιτικά ήθη που επικράτησαν στην Αθήνα μετά τον Πελοποννησιακό πόλεμο;

Ερώτηση συσχετισμού του Διδαγμένου Κειμένου με Παράλληλο Κείμενο

Ε.Π. Παπανούτσος, Πρακτική Φιλοσοφία, σ. 206

Στο πρώτο μέρος της Πρακτικής Φιλοσοφίας περιλαμβάνεται μια σειρά μαθημάτων του Ε.Π. Παπανούτσου πάνω στα βασικά θέματα του ανθρώπινου βίου, όπως ο γάμος και η τεκνογονία, το επάγγελμα, η φιλία, ο έρωτας, ο θάνατος. Στο δεύτερο μέρος περιλαμβάνονται επιφυλλίδες του στην εφημερίδα «Το Βήμα», που αναφέρονται, άμεσα η έμμεσα, στα κύρια θέματα του πρώτου μέρους και χρησιμεύουν ως διευκρινίσεις ή προεκτάσεις τους.

Το φόρεμα (ανθρώπινη επινόηση και φροντίδα) ως προστασία και στολισμός αποτελείώνει και επισφραγίζει το «πρόσωπό» μας, το συμπληρώνει και το παρουσιάζει. Το πώς ντύνομε το σώμα μας (από την κεφαλή έως τα πόδια), με

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

τι υλικά και με ποιο τρόπο, δεν είναι καθόλου ασήμαντο ή τυχαίο γεγονός για την υπόστασή μας, τη «δημόσια» και την «ιδιωτική». Αποτελεί μέρος του εαυτού μας, την προβολή του προς τα έξω, και εκφράζει την προσωπική μας υφή: το πώς θέλουμε να μας βλέπουν οι άλλοι και τα δικά μας μάτια. Γδύνετε έναν άνθρωπο (στο ιατρείο, στο στρατόπεδο, στη φυλακή) και χάνει αμέσως την αυτοπεποίθηση, τη δύναμη, το γόητρό του. Έχει την εντύπωση ότι του αφαιρέσατε και κρατάτε στα χέρια σας όχι απλώς το περίβλημα, αλλά ένα μεγάλο μέρος από τη ουσία του. Ότι τον ακρωτηριάσατε. Φαντάζεστε ότι μπορεί να επιβληθεί, να έχει συνείδηση του εαυτού του «πλήρη», να ασκήσει την εξουσία ή την αποστολή του ένας αξιωματικός χωρίς στολή, ένας παπάς, δίχως ράσο, ένας δικαστής ντυμένος όπως ο κατηγορούμενος;...

Από το σχολικό βιβλίο της Νεοελληνικής Γλώσσας Α΄ ΓΕ.Λ.

Αφού διαβάσετε με προσοχή και τα δύο κείμενα (διδαγμένο και παράλληλο) που σας έχουν δοθεί, να συγκρίνετε τις θέσεις που διατυπώνονται σε αυτά για την εξωτερική εμφάνιση και τη σημασία της στη ζωή των ανθρώπων.

Ασκήσεις Λεξιλογίου

1. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου της Νέας Ελληνικής με **ομόρριζα** (απλά ή σύνθετα) του απαρεμφάτου **σκοπεῖν**, ώστε να ολοκληρωθεί ορθά το νόημά τους:

- Πρώτα να και μετά να μιλάς!
- Καθόταν σε μια γωνιά και δεν μιλούσε.
- Στον πόλεμο υπηρέτησε ως ελεύθερος
- Η είναι ολυμπιακό άθλημα.
- να εγκατασταθώ στην Αγγλία μόνιμα.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

2. Να γράψετε μία **σύνθετη λέξη** της Νέας Ελληνικής, με **πρώτο συνθετικό** καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου: **χρόνον, πρώτων, κοινόν, ἄξιον, μικρόν.**
3. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου, να γράψετε ένα **ομόρριζο επίθετο** της Νέας Ελληνικής, απλό ή σύνθετο: **ἀπελείφθην, βλάπτει, ὠφελεῖσθε, φιλεῖν, εἰργασμένοι.**
4. Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία **ετυμολογικά συγγενή λέξη** για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **λιποθυμία, χρέος, τηλεσκόπιο, επόπτης, προγονικός.**

20-21 Ο σκοπός της πρώτης αγόρευσης του Μαντιθέου και το κίνητρο ενασχόλησης του με τα κοινά

Ερμηνευτικές Επισημάνσεις

§20 - 21

νεώτερος ... δήμω: Παρά τον νόμο του Σόλωνα, αργότερα καθιερώθηκε να μπορεί να αγορεύει κάθε Αθηναίος πολίτης από το εικοστό έτος της ηλικίας του και πάνω, οπότε θα είχαν λήξει οι διετείς στρατιωτικές του υποχρεώσεις και θα είχε γραφτεί στον «εκκλησιαστικόν πίνακα». Αποκλείονταν από τη συνέλευση του δήμου όσοι είχαν κηρυχθεί άτιμοι – είχαν χάσει δηλαδή τα πολιτικά τους δικαιώματα.

φιλοτιμότερον ... πράττοντες: Παραδέχεται με ειλικρίνεια ο Μαντίθεος ότι πράγματι ξεπέρασε τα όρια της ευπρέπειας –από υπερβολική όμως φιλοδοξία να μοιάσει στους προγόνους του στο ενδιαφέρον και στην αγάπη για τα κοινά. Η ενασχόληση με τα ζητήματα της πολιτείας δεν ήταν μόνο υποχρέωση κάθε πολίτη της Αθήνας, αλλά και υπέρτατο καθήκον προς την πατρίδα.

Ο σκοπός του επίλογου

Στον επίλογο –που αποτελεί και το επιστέγασμα του ρητορικού λόγου– περιέχεται συνήθως μια ανακεφαλαίωση της επιχειρηματολογίας και μια θερμή έκκληση στους ακροατές, με στόχο τη συγκίνησή τους και την απόσπαση της εύνοιας τους.

Στον συγκεκριμένο επίλογο έχουμε:

1. την αναφορά και την αναίρεση ενός τελευταίου στοιχείου από το κατηγορητήριο – που με φανερή πρόθεση υποβαθμίζει ο Μαντίθεος.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

2. την επίκληση των προγόνων ως παραδείγματος αξίων πολιτών, άξιων για μίμηση· κάτι που αποτέλεσε και κίνητρο για τη νεανική φιλοδοξία του.
3. έμμεσο εγκώμιο των βουλευτών, καθώς προβάλλονται όχι μόνο ως εκφραστές του πνεύματος της πολιτείας, αλλά και ως οι αποκλειστικοί κριτές καθενός πολίτη που επιθυμεί να συμμετέχει στα κοινά κατέχοντας κάποιο δημόσιο αξίωμα.

⇒ Στον συγκεκριμένο επίλογο δεν υπάρχει ούτε «ανάμνηση» ούτε «παθοποΐα»:

α) η έλλειψη παθοποΐας είναι επακόλουθο του τόνου αυτοπεποίθησης, που είναι κυρίαρχος σε όλον τον λόγο β) η παράλειψη της ανάμνησης έχει να κάνει με τη γενικότερη παράλειψη από ολόκληρο τον λόγο, κάθε στοιχείου που θα καθιστούσε τον λόγο τεχνητό ή υπολογισμένο.

☛ Στον επίλογο ο Μαντίθεος παρουσιάζει τις κρατούσες αντιλήψεις για τη δημόσια ζωή και προσπαθεί να εξασφαλίσει τη συμπάθεια και την εύνοια των βουλευτών. Ο ομιλητής επιδιώκει στην κατακλείδα του λόγου του να δημιουργήσει για τον εαυτό του μια θετική ατμόσφαιρα – αφήνοντας μια καλή εντύπωση για τις πεποιθήσεις του, τις φιλοδοξίες του και τα κίνητρά του· η αναφορά στους προγόνους ήταν πάντα κάτι το ευπρόσδεκτο σ' ένα αθηναϊκό κοινό – πολύ περισσότερο σ' ένα οργανωμένο σώμα πολιτείας.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλόλογος

Ερωτήσεις - Παρατηρήσεις Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου, §§19-21

Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ὦ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἵτιοι γεγόνασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ καὶ ἀγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι. Ἦδη δέ τινων ἡσθόμην, ὦ βουλή, καὶ διὰ ταῦτα ἀχθομένων μοι, ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. Ἐγὼ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἡναγκάσθην ὑπὲρ τῶν ἐμαυτοῦ πραγμάτων δημηγορῆσαι, ἔπειτα μέντοι καὶ ἐμαυτῷ δοκῶ φιλοτιμότερον διατεθῆναι τοῦ δέοντος, ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος, ὅτι οὐδὲν πέπαυνται τὰ τῆς πόλεως πράττοντες, ἅμα δὲ ὑμᾶς ὁρῶν (τὰ γὰρ ἀληθῆ χρὴ λέγειν) τοὺς τοιούτους μόνους <τινὸς> ἀξίους νομίζοντας εἶναι, ὥστε ὁρῶν ὑμᾶς ταύτην τὴν γνώμην ἔχοντας τίς οὐκ ἂν ἐπαρθείη πράττειν καὶ λέγειν ὑπὲρ τῆς πόλεως; Ἔτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιούτοις ἀχθοισθε; Οὐ γὰρ ἕτεροι περὶ αὐτῶν κριταί εἰσιν, ἀλλ' ὑμεῖς.

Ερωτήσεις κατανόησης του Διδαγμένου Κειμένου

Α1α.

Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις / φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν:

1. Ο Μαντίθεος υποστηρίζει την άποψη ότι η εξωτερική εμφάνιση δείχνει και τον χαρακτήρα του ανθρώπου.
2. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι πολλοί πίσω από την κόσμια εμφάνιση καταφέρνουν να κρύβουν την κακότητα της ψυχής.
3. Ο Μαντίθεος είναι βέβαιος ότι από τη νεαρή ηλικία του κανένας δεν θα ενοχλούνταν στη Βουλή.
4. Ο Μαντίθεος δηλώνει ότι είναι η πρώτη φορά που αναγκάστηκε να αγορεύσει ενώπιον κοινού.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

5. Ο Μαντίθεος με την αγόρευσή του δεν κάνει τίποτε άλλο παρά να ακολουθεί την πατρογονική παράδοση της ενασχόλησης όλων με τα κοινά.

A1β.

1. **Διὰ ταῦτα ἀχθομένων μοι:** Σε ποια φράση του αρχαίου κειμένου αναφέρεται ο εμπρόθετος προσδιορισμός **διὰ ταῦτα**;
2. **Ἔτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιούτοις ἄχθοισθε;** Σε ποιους αναφέρεται ο Μαντίθεος με την αντωνυμία **τοιούτοις**;
3. Πώς αιτιολογεί ο Μαντίθεος την υπέρμετρη πολιτική φιλοδοξία του, η οποία θα μπορούσε να προκαλέσει τη δυσaráσκεια των βουλευτών;

Ερωτήσεις ερμηνείας και σχολιασμού του Διδαγμένου Κειμένου

1. **Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως... πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι.** Με ποιους εκφραστικούς τρόπους ο Μαντίθεος προβάλλει τη θέση του ότι η ουσία της δοκιμασίας δεν είναι εξωτερική εμφάνιση του δοκιμαζομένου, αλλά οι πράξεις του;
2. Να σχολιάσετε τη ρητορική ερώτηση με την οποία ο Μαντίθεος κλείνει τον λόγο του.

Ερώτηση συσχετισμού του Διδαγμένου Κειμένου με Παράλληλο Κείμενο

Ἀριστοτέλης, Ῥητορική, 1419b

Ὅπως φανερώνει και ο τίτλος, στα τρία βιβλία του έργου αυτού ο Αριστοτέλης περιγράφει τη ρητορική τέχνη, τα είδη και τα μέσα της. Εδώ αναφέρεται στον επίλογο των ρητορικών λόγων.

Ο επίλογος αποτελείται από τέσσερα στοιχεία: πρώτο στοιχείο να διαθέσει τον ακροατή ευνοϊκά προς τον ομιλούντα και εχθρικά προς τον αντίπαλο· δεύτερο στοιχείο να αυξήσει ή να μειώσει τη σημασία των πραγμάτων· τρίτο στοιχείο να

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

διεγείρει στην ψυχή του ακροατή τα επιθυμητά πάθη· τέταρτο στοιχείο να υπενθυμίσει. Το φυσικό, πράγματι, για τον ρήτορα είναι, αφού αποδείξει ότι ο ίδιος λέει την αλήθεια και ότι ο αντίπαλος ψεύδεται, να προχωρήσει ύστερα στον έπαινο, στον ψόγο, στο «τελευταίο χέρι». Ο στόχος του να είναι να κάνει φανερό το ένα από τα δύο: ή ότι ο ρήτορας είναι ένας καλός άνθρωπος εν σχέσει με το συγκεκριμένο ακροατήριο ή ότι γενικά είναι ένας καλός άνθρωπος, ή ότι ο αντίπαλος είναι ένας κακός άνθρωπος εν σχέσει με το συγκεκριμένο ακροατήριο ή ότι γενικά είναι ένας κακός άνθρωπος.

Μτφρ. Δ. Λυπουρλής

Ποιες από τις παραπάνω επισημάνσεις του Αριστοτέλη επιβεβαιώνονται στον επίλογο του λόγου που εκφωνεί ο Μαντίθεος;

Ασκήσεις Λεξιλογίου

1. Να γράψετε μία **σύνθετη ομόρριζη λέξη** της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου: **ὄψεως, ἀμελοῦντες, δοκῶ, πέπαινται, κριταί.**
2. Να επιλέξετε για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α την **ετυμολογικά συγγενή** νεοελληνική λέξη της στήλης Β.

A	B
1. ἀμπεχόμενοι	α. αμπέλι β. ανοχή
2. εἰργασμένοι	α. εργοστάσιο β. εργένης
3. ἡσθόμην	α. ασθένεια

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

	β. αναισθησία
4. πέπαιονται	α. πράγμα β. παύλα
5. έπαρθείη	α. έπαρση β. επάρκεια

3. Να γράψετε μία **σύνθετη λέξη** της Νέας Ελληνικής, με **πρώτο συνθετικό** καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου: **ἄξιον, μικρόν, μεγάλων, πρώτον, πόλεως.**

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΠΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ - ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ι.Π. Αμπελάς, Δρ Φιλοσοφίας – Φιλολόγος

Γενικές Επισημάνσεις

Η απολογία απαρτίζεται από δύο μέρη:

A) 1-8 Ανασκευή της κατηγορίας ότι υπηρέτησε ως ιππέας το καθεστώς των Τριάκοντα.

B) 9-21 Λογοδοσία για τον ιδιωτικό και δημόσιο βίο του, και ιδίως για την εκπλήρωση των στρατιωτικών του υποχρεώσεων.

Σπουδαιότερο από τα δύο είναι το δεύτερο μέρος, καθώς αυτό αναφέρεται στα καθήκοντα ενός πολίτη προς την πατρίδα του, όταν αυτή βρίσκεται σε δύσκολες ώρες, και η εκπλήρωση των καθηκόντων αυτών συνεπάγεται κινδύνους και θυσίες. Όταν ένας πολίτης φιλοδοξεί να καταλάβει ανώτατα αξιώματα, οφείλει να γίνει φωτεινό παράδειγμα στους άλλους. (Η επιλογή είναι ελεύθερη).

Με την τέχνη του ο Λυσίας επιτυγχάνει να παρουσιάσει τον Μαντίθεο:

A) ως έντιμο και χρηστό πολίτη που αποτελεί στόχο συκοφαντών,

B) ως έναν φιλότιμο αδελφό και ευυπόληπτο πολίτη,

Γ) ως έναν πιστό στην πατρίδα και θαρραλέο στρατιώτη,

Δ) ως έναν φιλόδοξο νεαρό –που όμως η φιλοδοξία του απορρέει από την προσπάθειά του να μιμηθεί τους προγόνους του και να ακολουθήσει το παράδειγμα των βουλευτών.

Σχετικά με την δοκιμασίαν

- Με την *δοκιμασίαν* διαπιστώνεται αν πληρούνταν όλες οι αναγκαίες προϋποθέσεις για την ανάληψη των δημοσίων αξιωμάτων.
- Δίνεται η δυνατότητα ανάδειξης των πραγματικά άξιων και ικανών· εφαρμόζεται δηλαδή στην πράξη η αρχή της αξιοκρατίας.
- Διαπιστώνεται η προσήλωση στη δημοκρατία και στους θεσμούς της.

**Είναι πολύ πιθανή η απόφαση να ήταν επικύρωση της εκλογής στο
βουλευτικό αξίωμα για τους παρακάτω λόγους:**

1. Δεν αποδείχτηκε ότι είχε ενεργό αντιδημοκρατική δράση και ιδίως ανάμειξη ή συμμετοχή με το καθεστώς των Τριάκοντα.
2. Παρουσιάστηκε ο Μαντίθεος ως ένας ακέραιος και χρηστός πολίτης, τόσο στην ιδιωτική όσο και στη δημόσια ζωή του. Επομένως οι κατηγορίες ήταν απλές συκοφαντίες.
3. Προβλήθηκε έντονα η προθυμία στην εκπλήρωση των στρατιωτικών υποχρεώσεων και ιδίως το ηρωικό φρόνημά του.
4. Ικανοποιείται τόσο η επιθυμία ενός βουλευτή με ολιγαρχικά φρονήματα όσο και ενός βουλευτή με δημοκρατικά φρονήματα, για την ανάδειξη ενός πατριώτη, ικανού και έντιμου, με αφοσίωση στο δημόσιο συμφέρον στο βουλευτικό αξίωμα.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- Ηλιοπούλου-Παλληκαρώνα, Μ. (2000), *Ρητορικά Κείμενα Λυσίου Υπέρ Μαντιθέου*. Αθήνα (Καμπανά).
- Μαρκαντωνάτος, Γ. (2000), *Λυσίου Υπέρ Μαντιθέου, Ερμηνευτική Έκδοση για τη Β΄ Λυκείου*. Αθήνα (Gutenberg).
- Μπατιστάκης, Γ. (1999). *Λυσία Υπέρ Μαντιθέου*. Αθήνα (Μεταίχμιο)
- Σακελλαριάδης, Γ. (1999), *Αρχαία Β΄ Λυκείου, Ρητορικός Λόγος, Λυσία Υπέρ Μαντιθέου*. Αθήνα (Σαββάλας).
- ΥΠΕΠΘ - ΚΕΕ (1999), *Ρητορικός Λόγος, Κριτήριο αξιολόγησης*. Αθήνα.
- ΥΠΕΠΘ - ΠΙ (1999), *Ρητορικά Κείμενα Βιβλίο Καθηγητή*. Αθήνα.